

BESCHRIJVING HUIDIGE SITUATIE SBZ
BROEKVELDEN/VETTENBROEK/POLDER STEIN
DEFINITIEF CONCEPT

PROVINCIE ZUID-HOLLAND

26 mei 2008

110402/ xx / xx / 001183 . 001B

Inhoud

1	Inleiding	9
1.1	Aanleiding	9
1.2	Achtergrond Natura 2000	10
1.3	Kenmerken gebied	10
1.4	Opbouw rapportage	11
2	Juridisch kader	13
2.1	Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en Natura 2000	13
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	13
2.3	Doelstelling en eisen beheerplan Natura 2000	15
3	Eigendomssituatie	17
3.1	Eigendomssituatie	17
3.2	Beheersituatie	17
4	Waarden Natura 2000 gebied	19
4.1	Inleiding	19
4.2	Introductie gebied	19
4.3	Gebiedbeschrijving	20
4.3.1	Ontstaansgeschiedenis	20
4.3.2	Geologie en geomorfologie	20
4.3.3	Abiotische kenmerken	21
4.4	Kwalificerende habitats en soorten	21
4.4.1	Huidige situatie	21
4.5	Kernopgaven en instandhoudingsdoelstellingen	46
4.5.1	Kernopgaven en instandhoudingsdoelen	46
4.5.2	Internationaal belang	47
5	Huidig beheer	51
5.1	Inleiding	51
5.2	Huidig beheer	51
6	Gebruik	53
6.1	Gebruik van het gebied	53
6.1.1	Het gebruik zelf	53
6.1.2	Effecten van gebruik	53
6.2	Gebruik buiten het gebied	54
7	Relatie andere regelgeving en plannen	55
7.1	(Inter)nationaal	55
7.2	Regionale regelgeving	59
7.3	Lokaal	63

7.4	Consequenties voor beheerplan	63
Bijlage 1	Bronnen en geconsulteerde personen	65
Bijlage 2	Tabel beheerders en contactpersonen	67
Bijlage 3	(Concept) Gebiedendocument	71
Bijlage 4	Overige in het gebied aanwezige soorten	75
Bijlage 5	Colofon Beschrijving huidige situatie SBZ Broekvelden/Vettenbroek/Polder Stein	78

Woorden- en begrippenlijst

Abiotisch	niet levende natuur / factoren
Abundantie	dichtheid waarin een soort voorkomt op een bepaalde oppervlakte
Afzettingen van Tiel	Holocene afzettingen van kalkrijke zand-, zavel- en kleigronden
Aquatisch	voorkomend in of geassocieerd met water
Associatie	combinatie van plantensoorten die vaak samen voorkomt
Baggerbeugel	instrument waarmee tijdens de vervening de turven uit het veen gestoken werden
Baggeren	het verwijderen van sliblagen van de waterbodem
Bevoegd gezag	dit zijn de overheidsorganen of instanties die door de overheid zijn aangewezen voor een controlerende functie.
Biotisch	levende natuur
Biotoop	deel van het habitat dat voor een specifiek deel van het gedrag van een soort wordt gebruikt
Bladriet	riet dat aan het eind van de zomer (augustus, september) gesneden wordt
Broedperiode	periode waarin een bepaalde vogelsoort broedt
Broedseizoen	het officiële broedseizoen duurt van 15 maart tot en met 15 augustus
Cumulatieve effecten	opgetelde effecten (activiteiten die in de buurt van een natuurgebied plaatsvinden kunnen afzonderlijk geen invloed hebben, maar alle activiteiten tezamen hebben misschien wel effect)
Compenserende maatregelen	maatregelen die gericht zijn op het vervangen van (natuur)waarden die verloren gaan
Defosfatering	het verwijderen van een overmaat aan fosfaat uit het water
Dekriet	riet dat in de winter (januari tot maart / april)
DLG	Dienst Landelijk Gebied
Ecologie	samenhang tussen soorten en hun (a)biotische omgeving
Ecosysteem	het geheel van soorten, hun onderlinge samenhang en hun relatie met de abiotische factoren in een bepaald gebied
Eutrofiëring	sterke toename van het nutriëntengehalte, ook wel vermessing genoemd
Externe werking	mogelijk versturende of nadelige effecten die activiteiten kunnen hebben op natuurwaarden in nabije of verderaf gelegen natuurgebieden.
Fauna	alle dieren
Flora	alle planten
Fluviatiel	door rivieren gevormd of afgezet
Formatie van Kreftenheye	Fluviatiele afzetting uit Maas of Rijn; zand, matig fijn tot uiterst grof, grijs tot bruin, kalkhoudend tot kalkloos, grindhoudend en grind. Plaatselijk komen zandige tot zwak ziltige kleilagen voor. In of op deze klei kunnen zich lokaal dunne veenlagen bevinden
Formatie van Twente	dekzand dat vooral bestaat uit eolische zanden en leem, die plaatselijk weer verspoeld zijn (fluvio-periglaciale afzettingen).
Habitat	leefgebied van een soort, waarin alle benodigde biotopen voorkomen
Habitateis	voorwaarde die een soort stelt aan zijn habitat; zonder deze randvoorwaarde is een habitat geen geschikt leefgebied
Habitatype	het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft de in Nederland voorkomende vegetatiegemeenschappen ingedeeld in habitattypen. Ieder habitatype bestaat uit een aantal associaties die een vrij compleet habitat vormen
Habitatrichtlijngebied	(natuur)gebied aangewezen als speciale beschermingszone van de Europese Habitatrichtlijn.
Hollandveen	laagpakket in de Nederlandse bodem bestaande uit laagveen en verdrongen hoogveen

Holoceen	huidig geologisch tijdvak dat ongeveer 10000 jaar geleden begon
HR	Habitatrichtlijn
Inklinking	het ineenzakken van de bodem doordat bodemdeeltjes zoals kleimineralen water verliezen, bijvoorbeeld door kunstmatige verlaging van de grondwaterspiegel
Instandhoudingsdoelstellingen	doelen, vastgesteld voor een speciale beschermingszone van de Vogel- of Habitatrichtlijn, om een soort, habitat of ecosysteem duurzaam te kunnen laten voortbestaan
Koopveengrond	Veengronden met een goed veraarde kleiige en moerige (organische stikstofrijke) bovengrond, die tenminste 15 cm dik is en wat klei bevat
Kwalificerend habitatype / soort	voor een speciale beschermingszone van de Vogel- of Habitatrichtlijn voorgedragen (of vastgestelde) habitatype of plant- / diersoort
Kwel	water dat onder druk uit de grond naar boven komt
Legakker	stroken land die tijdens de vervening van gebieden gebruikt werden om de uitgestoken veenturven op te laten drogen. De legakkers zijn nu nog als stroken land temidden van water herkenbaar
Liedeerdgrond	zeekleigronden met minerale eerdlaag., daaronder bestaat de bodem uit zware, kalkloze klei
MCPA	bestrijdingsmiddel dat gebruikt wordt tegen de groei van haagwinde
Mesotroof	gemiddeld voedselrijk
Mitigerende maatregelen	verzachtende maatregelen welke genomen kunnen worden om negatieve effecten op natuurwaarden te beperken.
Natura 2000	Europees ecologische netwerk dat bestaan uit speciale beschermingszones van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn
Natuurdoeltype	een in het natuurbeleid nagestreefd type ecosysteem met een bepaalde gewenste biodiversiteit en mate van natuurlijkheid als kwaliteitskenmerk
Natuurwaarden	de waarde van de natuur baseert men op speciale habitatypes en in het wild voorkomende inheemse planten- en diersoorten in een gebied (Rode Lijstsoorten, natuurdoeltypen).
Nbwet	Natuurbeschermingswet 1998
Nutriënt	voedingsstof (meestal gebruikt voor flora)
Onderbemaling	het lokaal wegmalen van water tot onder het waterpeil van het gehele gebied
Overjarig riet	riet dan minimaal één jaar overgeslagen wordt in het maaibeheer
Oxidatie van veen	mineralisatieproces dat in gang wordt gezet door micro-organismen zodra veen in aanraking komt met zuurstof
(P)EHS	(Provinciaal) Ecologische Hoofdstructuur (uit Natuurbeleidsplan en door provincie verder uitgewerkt)
Peilbesluit	wettelijke regelgeving waarin staat beschreven welke waterstanden het waterschap in een bepaald gebied nastreeft
Perimarien	sedimentatie en sedentatie ('veenvorming') onder invloed van zeespiegelrijzing, maar waar mariene afzettingen zelf ontbreken
Petgat	depressie waaruit tijdens de vervening de veenturven zijn gestoken, nu gevuld met water
Pleistoceen	geologisch tijdvak van ongeveer 2,5 miljoen jaar geleden begon en ongeveer 10000 jaar geleden eindigde
Poldervaaggrond	zware klei
Prioritaire soort	in kader van Vogel- of Habitatrichtlijn aangewezen zeer belangrijke soort, waarvoor een land de hoogste verantwoordelijkheid heeft, vanwege het relatief veelvuldig voorkomen en de grote mate van zeldzaamheid van de soort
Programma Beheer	subsidiesysteem op het gebied van natuurbeheer
RWS	Rijkswaterstaat
SBB	Staatsbosbeheer
SBZ	Speciale beschermingszone
Scheipoot	boom die de grens van een perceel aangeeft
Schraalland	grasland met veel verschillende plantensoorten en een lage

Sleutelpopulatie	opbrengst, doordat de grond arm aan nutriënten is populatie die voldoende individuen bevat om zich zonder genetische inmenging van buitenaf te handhaven zonder dat genetische erosie (inteelt depressie) optreedt
Sluik	bijproduct van rietsnijderij bestaande uit de vegetatie die tussen het riet groeit
Submers	zich onder de waterspiegel bevindend
Trilveen	jong verlandingsstadium van veen waaronder zich nog water bevindt; hieronder vallen een aantal vegetatietypen
Veenweide	grasland met veen als ondergrond
Vegetatietype	zie associatie
Verschraling	het laten afnemen van de nutriëntenrijkdom
Verstorings- en verslechteringstoets	nader onderzoek om te kijken of er een reële kans bestaat of een project of activiteit een negatief effect op door de Natuurbeschermingswet beschermde natuurwaarden heeft.
Vervening	turfwinning
VHR	Vogel- en Habitatrichtlijn
VR	Vogelrichtlijn
Voorzorgsbeginsel	bij onzekerheid over het al dan niet schadelijk zijn van activiteiten, (wanneer niet uit te sluiten is dat een handeling schadelijk is voor de natuur) zijn deze activiteiten al verboden.
Waterinlaat	het binnenlaten van water dat afkomstig is van buiten het gebied om verdroging te voorkomen
Wegzijging	het wegstromen van water uit het gebied naar de omringende, lagergelegen polders
Wintergast	soort die alleen in de winter in Nederland verblijft
Wvo	Wet verontreiniging oppervlaktewater
Zudde	jong (begaanbaar) verlandingsstadium met veel riet (<i>Phragmites australis</i>) of legakker

HOOFDSTUK 1 Inleiding

1.1

AANLEIDING

Naar verwachting wordt de aanwijzing van de eerste Natura 2000-gebieden binnen Nederland in 2007 definitief. Vanaf november 2006 liggen de eerste aanwijzingsbesluiten (van de gebieden die tot de eerste tranche behoren) ter inzage. Op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 moet er binnen 3 jaar na aanwijzing van het Natura 2000-gebied een beheerplan worden vastgesteld. Er is overeengekomen welke partijen het initiatief moeten nemen bij de totstandkoming van deze 162 beheerplannen.

De provincie Zuid-Holland is verantwoordelijk voor het organiseren van het proces dat leidt tot het opstellen van het beheerplan en het tijdig en op de juiste wijze doorlopen van de door de wet voorgeschreven procedure voor het vaststellen van deze beheerplannen. Iedere bevoegde instantie stelt vervolgens het beheerplan vast voor dat deel van het Natura 2000-gebied, waarvoor deze instantie verantwoordelijk is¹.

Eén van de gebieden waarvoor de Provincie initiërend bevoegd gezag is voor het opstellen van het beheerplan is het Natura 2000-gebied 'Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein'. In deze rapportage wordt de huidige situatie van dit gebied beschreven. Voor de beschrijving is bestaande informatie verzameld van verschillende partijen en uit verschillende bronnen. De informatie is zo uitgewerkt dat de inhoud als basis kan dienen voor de volgende stap: het opstellen van het Natura 2000-beheerplan.

DOEL EN FUNCTIE VAN EEN NATURA 2000-BEHEERPLAN

In het beheerplan wordt aangegeven welke beleids- en beheermaatregelen nodig zijn om de **instandhoudingsdoelstellingen** van habitattypen en soorten in het betreffende gebied te realiseren en hoe één en ander zich verhoudt tot andere vormen van (bestaand) gebruik. In het beheerplan worden de instandhoudingsdoelstellingen in omvang, ruimte en tijd nader uitgewerkt. Het beheerplan heeft in grote lijnen de volgende functies:

- instandhoudingsdoelstellingen: het beheerplan geeft duidelijkheid over de in het gebied in het geding zijnde natuurwaarden, zoals benoemd in de **aanwijzingsbesluiten**, die

¹ De Ministers van LNV (eigendom SBB), V&W (eigendom RWS), Defensie of Financiën (eigendom Domeinen) stellen beheerplannen vast voor gebieden die onder hun verantwoordelijkheid beheerd worden. De Ministers van V&W, Defensie of Financiën doen dit in overeenstemming met de Minister van LNV. Voor gebieden, die niet onder de verantwoordelijkheid van een van de Ministers vallen, geldt dat Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie het beheerplan voor het Natura2000-gebied vaststellen.

beschermd en/of ontwikkeld behoren te worden en het te behalen niveau van bescherming/ontwikkeling;

- instandhoudingsmaatregelen: het beheerplan beschrijft de **maatregelen** die noodzakelijk zijn om de doelstellingen te handhaven en/of te bereiken. De maatregelen zijn gerelateerd aan de instandhoudingsdoelstellingen, zoals die zijn opgenomen in de aanwijzingsbesluiten;
- bescherming: het beheerplan geeft minimaal aan welke **bestaande activiteiten** (project of handeling) niet schadelijk zijn in relatie tot het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen met betrekking tot de natuurwaarden waarvoor het gebied is aangewezen. Of een activiteit niet schadelijk is, moet op grond van objectieve gegevens en op basis van best beschikbare wetenschappelijke kennis blijken;
- vergunningverlening: het beheerplan vormt in aanvulling op het aanwijzingsbesluit een handvat voor het **afwegingskader voor de vergunningverlening** in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Op die manier wordt duidelijkheid geboden aan beheerders, gebruikers en belanghebbenden ten aanzien van de vraag welke activiteiten in en bij het Natura 2000-gebied in ieder geval schadelijk zijn en alleen in uitzonderingsgevallen na toetsing (artikel 19j van de NB-wet) zijn toegestaan en welke activiteiten op wettelijke gronden geen vergunning behoeven.

1.2

ACHTERGROND NATURA 2000

De Natura 2000-gebieden bestaan uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogel- en/of Habitatrichtlijn. Sinds 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 van kracht, waarmee het beschermingsregime van de Vogel- en Habitatrichtlijn in de Nederlandse wetgeving is geïmplementeerd.

Voor een deel van de Natura 2000-gebieden zijn de Ontwerpbesluiten in november 2006 door het ministerie van LNV gepubliceerd en in januari 2007 in procedure gebracht (de zogenaamde “Eerste tranche”). Na vaststelling van de aanwijzingsbesluiten moet er binnen drie jaar een beheerplan voor het gebied worden gemaakt, waarin de instandhoudingsdoelen voor de kwalificerende habitattypen en -soorten binnen een gebied worden uitgewerkt. De aanwijzing van de tweede tranche Natura 2000-gebieden is nog niet in procedure. Het gebied “Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein” valt onder deze tweede tranche.

1.3

KENMERKEN GEBIED

Het Natura 2000-gebied ligt in de gemeente Reeuwijk, ten noordoosten van Gouda en ten oosten van Reeuwijk. Het gebied bestaat zowel uit de plas ‘Broekvelden en Vettenbroek’ als uit enkele graslandpolders. Broekvelden en Vettenbroek is meest noordelijk gelegen plas van de Reeuwijkse Plassen en wordt ook wel ‘de Surfplas’ genoemd. De polders ‘Sluipwijk’, ‘Oukoop en Negen Viertel’, ‘Lang Roggebroek’, ‘Kort Roggebroek’ en ‘Stein’ liggen aaneengeschakeld langs de oost- en zuidzijde van het plassengebied (zie afbeelding 1.1). De plas Broekvelden en Vettenbroek en de genoemde polders zijn alle aangewezen als Vogelrichtlijngebied, onder de naam ‘Broekvelden / Vettenbroek’. De polders Stein en Kort- en Lang-Roggebroek vormen samen het Habitatrichtlijngebied ‘Polder Stein’. De omvang van het Vogelrichtlijngebied bedraagt 710 hectare. De omvang van het (geheel daarbinnen gelegen) Habitatrichtlijngebied bedraagt 202 hectare.

De polders in het Natura 2000-gebied zijn merendeels gelegen op een veenbodem, plaatselijk komen kleiafzettingen voor. Ze zijn ontstaan door ontginningen in de 11^e tot en met de 14^e eeuw, waarbij het eertijds aanwezige Hollandveen stukje bij beetje werd ontgonnen. Hierbij werd het strakke ontginningsregime van de cope-ontginningen gehanteerd, met de huidige lintdorpen als ontginningsbasis en haaks daarop de langgerekte, allemaal even-lange 'slagen' of 'copes'. Dit zijn de nog steeds herkenbare smalle, rechte stroken van in elkaars verlengde liggende kavels, van elkaar gescheiden door parallel lopende sloten. Deze sloten werden aan de uiteinden van de 'slagen' met elkaar verbonden door een dwarswetering (parallel aan de ontginningsbasis), die op zich weer als ontginningbasis kon dienen voor een volgende ontginning.

Door de eeuwenlange ontwatering van het gebied is de veenbodem sterk ingeklonken en ligt het maaiveld inmiddels ver onder het waterpeil van de Oude Rijn en Hollandse IJssel. Door dijken en extra weteringen aan te leggen en het land te bemalen met molens, kon men droge voeten houden. Wel moest de gangbare akkerbouw verruild worden voor melkveehouderij. Tegenwoordig houden moderne gemalen de polders droog in tijden van een neerslagoverschot.

1.4

OPBOUW RAPPORTAGE

Het rapport is als volgt opgebouwd:

Hoofdstuk 1	Aanleiding voor deze gebiedsbeschrijving, korte achtergrond van Natura 2000 en de kenmerken van het gebied.
Hoofdstuk 2	Beschrijving van het juridische kader; de Natuurbeschermingswet 1998 en de achtergrond voor de op te stellen Natura 2000 beheerplannen.
Hoofdstuk 3	Weergave van de eigendoms- en beheersituatie binnen het gebied
Hoofdstuk 4	Beschrijving van de huidige waarden van het gebied en de kwalificerende habitattypen en soorten die er voorkomen. Tevens wordt ingegaan op de doelstellingen en het (inter)nationale belang van de habitattypen en –soorten.
Hoofdstuk 5	Beschrijving van het huidige beheer binnen het Natura 2000-gebied (zowel recreatie als natuur- en waterbeheer). Er wordt beschreven wat de beheermaatregel inhoudt en voor welk doel de maatregel wordt uitgevoerd, aspecten als 'waar', 'wanneer' en 'hoe vaak' worden [indien bekend] beschreven en mogelijke neveneffecten worden globaal bepaald.
Hoofdstuk 6	Beschrijving van het huidige gebruik van het gebied; hieronder vallen alle activiteiten die niet gericht zijn op het beheer. Ook worden hier aspecten als 'waar', 'wanneer' en 'hoe vaak' beschreven en wordt gekeken naar invloed op de kwalificerende natuurwaarden.
Hoofdstuk 7	Overzicht van relevante regelgeving en plannen die van invloed zijn op het Natura 2000-gebied. Er wordt afgesloten met een korte beschrijving van de consequenties van de regelgeving en plannen voor het op te stellen beheerplan.

Daarnaast zijn de volgende bijlagen bijgevoegd:

Bijlage 1	Bronnen en geconsulteerde personen
Bijlage 2	Tabel beheerders en contactpersonen
Bijlage 3	(Concept) Gebiedendocument
Bijlage 4	Overige in het gebied aanwezige soorten
Bijlage 5	Colofon

HOOFDSTUK 2 Juridisch kader

2.1 VOGELRICHTLIJN, HABITATRICHTLIJN EN NATURA 2000

De Europese Vogelrichtlijn (1979) regelt de bescherming van leefgebieden van Europees bedreigde en kwetsbare vogelsoorten. Met de Europese Habitatrichtlijn (1992) worden Europese (half-) natuurlijke habitats en bedreigde en kwetsbare dier- (andere dan vogels) en plantensoorten beschermd.

Natura 2000-gebieden zijn de gebieden die zijn aangewezen als speciale beschermingszones (SBZ's) in het kader van de EU Vogel- en / of Habitatrichtlijn. Deze gebieden samen vormen het omvangrijke Europese netwerk Natura 2000. Het hoofddoel van Natura 2000 is het stoppen van de achteruitgang en de waarborging van de biodiversiteit in Europa.

2.2 NATUURBESCHERMINGSWET 1998

Binnen Nederland zijn er, in de periode 1986-2005, 79 belangrijke vogelgebieden als speciale beschermingszone (SBZ) van de Europese Vogelrichtlijn aangewezen. In het kader van de Europese Habitatrichtlijn zijn in 2003 141 gebieden aangemeld bij de Europese Commissie. Ongeveer 87% van het oppervlak van deze Habitatrichtlijngebieden heeft overlap met de gebieden die als Vogelrichtlijngebied zijn aangewezen.

Sinds 1 oktober 2005 is het beschermingsregime van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale Natuurbeschermingwet 1998 (Nb-wet) geïmplementeerd. Vanuit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn zijn belangrijke bepalingen overgenomen. Eén van die bepalingen is het afwegingskader, incl. compenserende maatregelen, zoals dat in artikel 6 van de Habitatrichtlijn stond. Het afwegingskader geeft aan op welke wijze besluitvorming plaats moet vinden voor plannen en projecten met mogelijke gevolgen voor beschermde natuurgebieden.

Naast de juridische bescherming van Natura 2000-gebieden regelt de Nb-wet 1998 ook de bescherming van de Beschermde Natuurmonumenten (Beschermde en / of Staatsnatuurmonumenten) uit de 'oude' Natuurbeschermingswet 1968.

Het grootste deel van de gebieden, dat onder de Nb-wet valt, is inmiddels aangewezen als Natura 2000-gebied. Een kleiner deel van de Nb-wetgebieden bestaat uit Beschermde Natuurmonumenten. In een aantal gevallen is er overlap tussen Natura 2000-gebied en een Beschermde Natuurmonument.

In de Aanwijzingsbesluiten wordt door het ministerie van LNV de bescherming van de Natura 2000-gebieden juridisch vastgelegd. Centraal in de Aanwijzingsbesluiten staan de instandhoudingsdoelen ten aanzien van leefgebieden, natuurlijke habitats en populaties van in het wild levende plant- en diersoorten, waarvoor het betreffende gebied is aangewezen.

NATURA 2000-GEBIED
BROEKVELDEN,
VETTENBROEK EN POLDER
STEIN.

Het Natura 2000-gebied "Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein" is aangemeld als Vogelrichtlijngebied en gedeeltelijk als Habitatrichtlijngebied. Het gebied heeft geen status als beschermd Natuurmonument. Wel heeft de plas Broekvelden/Vettenbroek de status van Wetland (zie hoofdstuk 7).

PROCEDURE

In november 2006 zijn 111 van de 162 concept-Aanwijzingsbesluiten door het ministerie van LNV gepubliceerd. In januari 2007 zijn de Aanwijzingsbesluiten in procedure gebracht. De ter inzageliggingsstermijn is inmiddels afgerond. De definitieve aanwijzing van de Natura 2000-gebieden is door de Minister uitgesteld tot december 2010. Tot dan vormen de conceptaanwijzingen de basis om de beheerplannen op te stellen.

Voor alle Natura 2000-gebieden moet volgens de Natuurbeschermingswet 1998 binnen drie jaar na aanwijzing van het gebied, een beheerplan worden opgesteld. De Provincies krijgen tot eind 2009 de tijd om de conceptbeheerplannen op te stellen en nieuwe inzichten te verwerven die relevant zijn voor de doelen en begrenzingen. Deze nieuwe inzichten, die relevant zijn voor de doelen en begrenzingen, kunnen hierdoor worden meegewogen. Het beheerplan wordt vervolgens door het college van Gedeputeerde Staten definitief vastgesteld. Pas daarna zal de Minister de procedure voor aanwijzing in werking stellen. Voorwaarde is dat de Provincies met de Minister een bestuursovereenkomst aangaan met resultaatsverplichtingen over het opstellen van de beheerplannen. Onduidelijk is welke voorwaarden daarin concreet worden opgenomen. De werkwijze voor de speciale beschermingszone (SBZ) Broekvelden, vettenbroek en polder Stein zal daarom de volgende zijn:

- 1) LNV stelt de definitieve aanwijzing van de gebieden uit;
- 2) het conceptbeheerplan wordt gemaakt;
- 3) het beheerplan wordt vervolgens vastgesteld door het college van Gedeputeerde Staten;
- 4) LNV wijst de gebieden definitief aan.

WETSVORSTEL WIJZIGING VAN DE NATUURBESCHERMINGSWET 1998 IN VERBAND MET DE
REGULERING VAN BESTAAND GEBRUIK

Op grond van de huidige wet geldt een vergunningplicht voor activiteiten die in en om Natura 2000-gebieden de beschermde natuur kunnen verstoren. Deze vergunning wordt gebaseerd op een toetsing, die plaats moet vinden voordat een bedrijf zich vestigt, of een activiteit plaats gaat vinden in of nabij een Natura 2000-gebied. Tot nu toe geldt dit ook voor activiteiten die al in of nabij Natura 2000-gebieden plaatsvinden zoals landbouw, recreatie, bedrijventerreinen en infrastructuur ('bestaand gebruik'). Door de onderhavige wijziging is het bestaand gebruik, tot het moment dat beheerplannen voor Natura 2000-gebieden zijn opgesteld, niet vergunningplichtig. Tot het vaststellen van een beheerplan kan het bestaand gebruik dus doorgang vinden. Uitzondering vormt bestaand gebruik dat onomkeerbare schade aan de natuurwaarden zou veroorzaken. Voor dergelijk bestaand gebruik krijgt de minister van LNV een speciale bevoegdheid waardoor het gebruik kan worden aangepast of beëindigd als dit schadelijk is voor de natuur. De bewijslast om dit aan te tonen ligt in dat geval, in tegenstelling tot de vergunningplicht, bij de Minister.

BESCHERMD
NATUURMONUMENT EN
NATURA 2000-GEBIED

Wettelijk gezien vervalt de status van het Beschermd Natuurmonument bij overlap met Natura 2000-gebied (Nb-wet 1998, art. 15, lid 3). Het beleid van LNV is er echter op gericht om in de Natura 2000-beheerplannen ook de oude doelen mee te nemen en uit te werken in

ruimte en tijd. Dan wordt ook uitgewerkt in gevallen waar achteruitgang van het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis met betrekking tot de 'oude doelen' is toegestaan ten gunste van de Natura 2000-doelen.

De oude besluiten zijn supplementair ter informatie bij de Ontwerpbesluiten van de Natura 2000-gebieden gevoegd. In deze voorliggende rapportage is alleen het voorkomen van de kwalificerende habitattypen en soorten vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn beschreven. Deze hebben een strikter beschermingsregime. In het op te stellen beheerplan zullen ook doelen uit de oude besluiten voor Beschermde Natuurmonumenten moeten worden meegenomen. Doordat er vaak algemene en bijzondere soorten door elkaar genoemd worden en er geen duidelijk vastgestelde doelen worden beschreven, moeten eerst de doelen (opnieuw) bepaald worden. Vervolgens zal gekeken moeten worden in hoeverre de doelen strijdig zijn met de Natura 2000-doelen; deze Natura 2000-doelen hebben altijd prioriteit om de Europees gerechtelijke verplichtingen na te komen. De doelen, die niet strijdig zijn met de Natura 2000-instandhoudingsdoelen, moeten vervolgens in het beheerplan worden uitgewerkt.

2.3

DOELSTELLING EN EISEN BEHEERPLAN NATURA 2000

BEHEERPLANNEN

In de beheerplannen wordt uitgewerkt welke beleid- en beheermaatregelen nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen en soorten in het betreffende gebied te realiseren en hoe één en ander zich verhoudt tot andere vormen van (bestaand) gebruik. De maatregelen worden uitgewerkt in omvang, ruimte en tijd. Het beheerplan beschrijft de resultaten die bereikt dienen te worden met de maatregelen en waarmee het behoud of het herstel van de natuurlijke habitattypen en soorten mogelijk wordt gemaakt. Ook vermeldt het beheerplan de eisen aan monitoring van de voorgestelde maatregelen, met het oog op een latere juiste analyse van de behaalde resultaten.

NATUURBESCHERMINGS- WET 1998

In aanvulling op de Aanwijzingsbesluiten bieden de beheerplannen handvatten voor het toepassen van het afwegingskader voor de vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Met het beheerplan wordt duidelijkheid geboden aan beheerders, gebruikers en belanghebbenden ten aanzien van de vraag welke activiteiten in het richtlijngebied in geen geval zijn toegestaan, zonder dat deze eerst getoetst zijn op (significant) negatieve effecten op de te beschermen habitattypen en soorten (habitattoets) en welke activiteiten op wettelijke gronden geen vergunning behoeven.

HOOFDSTUK 3 Eigendomssituatie

3.1 EIGENDOMSSITUATIE

Afbeelding 3.1, hiernaast

Eigendomsituatie SBZ

Broekvelden, Vettenbroek en polder Stein.

De speciale beschermingszone (SBZ) Broekvelden / Vettenbroek / Polder Stein heeft een versnipperde eigendomssituatie. De plas Broekvelden / Vettenbroek is volledig in handen van de gemeente Reeuwijk. De polders zijn voor het merendeel deel in eigendom van Staatsbosbeheer en particulieren (zie afbeelding 3.1). De particuliere terreinen zijn grotendeels agrarisch in gebruik.

In tabel 3.2 is een overzicht opgenomen van de eigendomssituatie van (en aangrenzend aan) Broekvelden / Vettenpolder / Polder Stein.

Tabel 3.2

Overzicht eigendomssituatie in het Natura 2000-gebied (bron: Kadaster 2-5-2007).

Eigenaar	Oppervlakte (ha)
RIJNLANDSE MOLENSTICHTING	<0,1
BUREAU BEHEER LANDBOUWGRONDEN	45,26
DE GEMEENTE REEUWIJK	179,15
DE PROVINCIE ZUID-HOLLAND	4,26
ENERGIEBEDRIJF MIDDEN-HOLLAND N.V	<0,1
HOOGHEEMRAADSCHAP DE STICHTSE RIJNLANDEN	0,57
PAROCHIE VAN DEN HEILIGEN BARNABAS TE HAASTRECHT	<0,1
HOOGHEEMRAADSCHAP VAN RIJNLAND	2,45
PARTICULIER	255,58
RAILINFRATRUST BV	0,40
STAATSBOSBEHEER	260,58
VERENIGING ALGEMENE ZUID-HOLLANDSCHE HENGELAARSBOND	0,18
Totaal	748,5

3.2 BEHEERSITUATIE

Op 293 hectare vindt het beheer plaats door Staatsbosbeheer. Hier is sprake van beheer, dat is gericht op botanische waarden en weidevogels.

Het overige gebied is in agrarisch beheer.

Op de hierna volgende afbeelding 3.3 staan de perceelsgrenzen aangegeven.

Afbeelding 3.3 hiernaast

Perceelsgrenzen SBZ

Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein.

Bron: Kadaster 2007

HOOFDSTUK

4 Waarden Natura 2000 gebied

4.1

INLEIDING

De kenmerkende waarden van het gebied en het (inter)nationale belang worden in dit hoofdstuk beschreven aan de hand van de geschiedenis en de ontwikkelingen, die hebben bijgedragen tot de huidige natuurwaarden, de ruimtelijke ontwikkelingen, biotische en abiotische kenmerken en omstandigheden, die tot de kwalificerende habitattypen en soorten hebben geleid.

4.2

INTRODUCTIE GEBIED

Het gebied bestaat voornamelijk uit nat grasland, gelegen in het Groene Hart van Zuid-Holland. De veenplassen Broekvelden en Vettenbroek werden eind negentiende eeuw drooggelegd en samengevoegd tot één polder, Broekvelden/Vettenbroek. Kwelwater zorgde voor permanente wateroverlast. In 1970 maakte ontzanding van de polder Broekvelden/Vettenbroek weer een plas. Grote delen van de plas zijn door deze zandwinning 30 meter diep.

De plassen zijn van belang als rust- en/of foerageergebied voor Slobeend, Smient, Krakeend en Kleine zwaan. Hiervan zijn Smient en Kleine zwaan kwalificerende soorten. Wat betreft de vogels zijn de graslandpolders van belang als foerageergebied van Kleine zwaan en Smient; een plas-dras terrein in Polder Stein wordt eveneens gebruikt als slaapplaats door Kleine zwanen. Het zuidelijke gebied ('Polder Stein') kwalificeert zich voor de Habitatrichtlijn door het belang van de habitattypes 'Voedselrijke, zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones', 'Laaggelegen, schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)', Bittervoorn en Kleine modderkruiper.

In tabel 4.1 staat een overzicht van de kwalificerende Vogelrichtlijnsoorten, Habitattypen en Habitatrichtlijnsoorten. Tevens wordt het type doelstelling (behoud, ontwikkeling) weergegeven dat vanuit Natura 2000 hiervoor is geformuleerd (Werkdocument Gebiedendocument Natura 2000, Min. van LNV, 2007). De instandhoudingsdoelstellingen staan centraal in de nog op te stellen beheerplannen. In de paragrafen 4.4 en 4.5 zijn de instandhoudingsdoelstellingen en de huidige situatie ten aanzien van de kwalificerende soorten en habitattypen verder uitgewerkt.

Tabel 4.1

Natura 2000-doelen voor Broekenveld, Vettenbroek en Polder Stein (Ministerie LNV 2007).

Code	Type	Type doelstelling
Vogelrichtlijnsoorten		
A037	Kleine zwaan	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied
A050	Smient	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied
A051	Krakeend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied
A056	Slobeend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied
Habitatrichtlijn – habitattypen		
H6430	Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones	Behoud oppervlakte en kwaliteit
H6510	Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
Habitatrichtlijnsoorten		
H1134	Bittervoorn	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied
H1149	Kleine modderkruiper	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied

4.3

GEBIEDBESCHRIJVING

4.3.1

ONTSTAANSGESCHIEDENIS

Het gros van de voormalige veenplassen in de omgeving van Gouda is in het verleden drooggelegd vanwege de veiligheid en om economische redenen. De meeste van deze plassen zijn nu polders en worden gebruikt als agrarisch gebied. Bij Reeuwijk en Sluipwijk werden ook plassen drooggelegd, maar vanwege de hoge kweldruk in veengronden ontstond permanente wateroverlast en waren de gebieden niet economisch rendabel te exploiteren. Na de zandwinning zijn de polders Broekvelden en Vettenbroek weer permanent onder water gezet.

De aangrenzende gronden waren wel geschikt voor landbouw en zijn omgevormd tot graslandpolders. De graslanden werden oorspronkelijk extensief beheerd en bemest met ruige (strorijke) stalmest. De polders stonden van oudsher bekend om het voorkomen van grote aantallen Kievitsbloemen. Door een veranderd beheer en veranderde grondwaterstanden is het voorkomen van Kievitsbloemen tegenwoordig beperkt tot het noordelijke deel van Polder Stein en Roggebroek.

4.3.2

GEOLOGIE EN GEOMORFOLOGIE

GEOLOGIE

De kern van het gebied bestaat uit pleistocene zanden, die tevens het eerste watervoerende pakket vormen. Daarbovenop bevindt zich een laag veen (Hollandveen). Deze is soms onderbroken door dikke kleilagen. Bovenop het Hollandveen bevindt zich lokaal een kleidek.

GEOMORFOLOGIE

De morfologie is sterk door de mens bepaald. Door het agrarisch grondgebruik is het noodzakelijk dat veenbodems worden ontwaterd. Dit heeft als gevolg dat sinds de Middeleeuwen door oxidatie een metersdik veenpakket is verdwenen en het maaiveld in de veenweidepolders is gezakt tot enkele meters beneden zeeniveau. Grote delen zijn vergraven, in de plas Broekvelden / Vettenbroek op enkele plaatsen tot een diepte van 30 meter.

4.3.3

ABIOTISCHE KENMERKEN

BODEM

De graslandpolders bestaan voornamelijk uit Koopveengronden met een enkele decimeters dikke bovenlaag van kleihoudend veen, kleiig veen of venige klei. Daarnaast komen Weideveengronden voor met een tot 40 cm dikke deklaag van zeer zware, kalkloze klei.

HYDROLOGIE

Het eerste watervoerend pakket wordt gevormd door pleistocene zanden in de ondergrond. Hieruit is in principe kwel mogelijk, vermoedelijk tot in het maaiveld. Echter, door de sloten en het gevoerde peilbeheer wordt dit grondwater direct afgevangen door de sloten. Het gebied fungeert daardoor als infiltratiegebied. Wel is lokale kwel mogelijk, bijvoorbeeld wanneer er peilverschillen optreden tussen de polders, of tussen de polders en de boezemwateren.

De polders langs Roggebroek en Sluipwijk staan rechtstreeks in verbinding met de Reeuwijkse Plassen, die een redelijke waterkwaliteit hebben. Het overige ingelaten oppervlaktewater is sterk variabel qua kwaliteit, maar is slecht of matig tot slecht als het wordt ingelaten vanuit de Hollandse IJssel of de Oude Rijn. In het reservaat Ruige Weide en Stein-Noord is een plan uitgevoerd om dit water van slechte kwaliteit zoveel mogelijk buiten de polders te houden, door gebruik te maken van water uit Plas Nieuwenbroek (onderdeel van de Reeuwijkse Plassen), dat via de polder Kort Roggebroek wordt aangevoerd, en deels door afdamming van sloten, waardoor water via een omweg toegang heeft.

In 'Stein Noord' is/ wordt het waterpeil verhoogd naar – 1,80 (maximum), of naar – 1,90 meter NAP (minimumpeil), met waterinlaat vanuit de plassen. Voor woningen langs de Twaalfmorgen wordt een hoogwatervoorziening gemaakt, met een peil van – 2,10 meter NAP. In Lang Roggebroek is het peil – 2,22 meter NAP, vermoedelijk te laag voor de gewenste kievitsbloemgraslanden. Sluipwijk/ Oukoop-Noord staat in directe verbinding met de plassen. Het plaspeil is – 2,22 meter NAP. Voorgesteld is om deze polders te isoleren van de omgeving en met elkaar te verbinden, om een hoger peil in te kunnen stellen. Binnen Polder Oukoop bevindt zich een waterreservaat. In het concept-peilbesluit is voorgesteld het peil in de Polder Oukoop te verlagen naar – 2,21 meter NAP (zomer) en – 2,30 meter NAP (winter).

4.4

KWALIFICERENDE HABITATS EN SOORTEN

4.4.1

HUIDIGE SITUATIE

In deze paragraaf gaan we in op het voorkomen en de verspreiding van kwalificerende/ aangewezen habitats en soorten.

HABITATTYPEN

In 2003 is door Altenburg & Wymenga een vegetatiekartering uitgevoerd van de Reeuwijkse Plassen, in de Staatsbosbeheer-reservaten. Verwacht mag worden dat de kwalificerende habitats vooral (of vrijwel uitsluitend) voorkomen in de SBB-reservaten (gezien het intensieve agrarische gebruik daarbuiten), zodat de verspreiding binnen die reservaten een goed beeld geeft van het voorkomen van de kwalificerende habitats. Het overige gebied is vooral agrarisch gebied, de kwalificerende habitats zullen daarin niet, of hooguit met slechte kwaliteit, voorkomen. Naast de kwalificerende habitats komen enkele Rodelijstsoorten voor. Dit betreft Wilde kievitsbloem (*Fritillaria meleagris*), Brede waterpest (*Elodea canadensis*), Stomp fonteinkruid (*Potamogeton obtusifolius*), Wateraardbei (*Potentilla palustris*), Krabbenscheer (*Stratiotes aloides*) en Goudhaver (*Trisetum flavescens*).

H6430

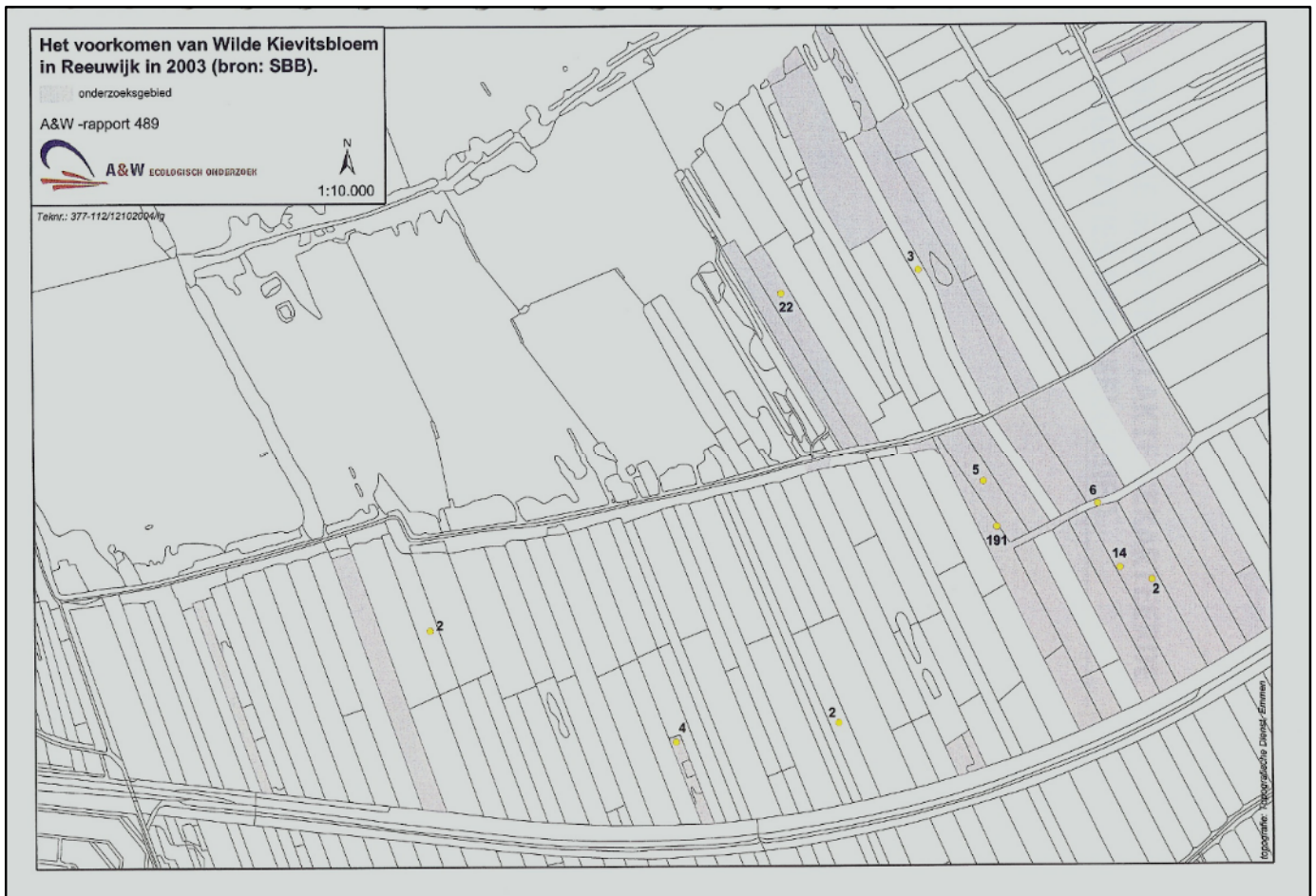
Ruigten en zoomen

Het habitattype “Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones” (moerasspirea, subtype A) is enkel over een gering oppervlakte aanwezig. Vanwege een grote populatie Kievitsbloemen is dit habitattype van bijzondere kwaliteit.

Het *Epilobion hirsuti* komt niet voor, wel komen vegetaties voor die behoren tot het Filipendulion. Dit komt echter slechts op één plek voor, in de Polder Sluipwijk, dus buiten het Habitatrichtlijngebied. Wilde kievitsbloem komt op meerdere plaatsen voor in Polder Stein. De vindplaatsen bevinden zich echter buiten de kwalificerende habitats. Het aantal aanwezige exemplaren van de Wilde kievitsbloem neemt gestaag af.

Afbeelding 4.2

Verspreiding van Wilde
kievitsbloem in Polder Stein
Noord en Lang Roggebroek

Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland

Beschrijving

Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland omvat natte, voedselrijke, productieve strooiselruigten van het Filipendulion en het Epilobion hirsuti. Kenmerkende soorten van het Filipendulion zijn Moerasspirea (*Filipendula ulmaria*) en Poelruit (*Thalictrum flavum*). Andere kenmerkende soorten zijn onder andere Kattenstaart (*Lythrum salicaria*), Gewone wederik (*Lysimachia vulgaris*), Gestreepte witbol (*Holcus lanatus*), Hennegras (*Calamagrostis canescens*), Echte koekoeksbloem (*Lychnis flos-cuculi*) en Moerasrolklaver (*Lotus uliginosus*). In mosrijke ruigten van dit type kan Wilde kievitsbloem (*Fritillaria meleagris*) voorkomen. Het verbond is enigszins verwant met Dotterbloemhooilanden (*Calthion palustris*). Het kan op vrijwel alle grondsoorten voorkomen. De bodem is vaak bedekt met organisch materiaal. Het komt voor langs oevers van rivieren, beken en sloten, in verwaarloosde, vochtige schraalgraslanden en als zomen van diverse vochtige bosgemeenschappen.

Kensoorten van het Epilobion hirsuti zijn Harig wilgenroosje (*Epilobium hirsutum*) en Grote engelwortel (*Angelica archangelica*). Riet (*Phragmites australis*) en Haagwinde (*Calystegia sepium*) zijn vrijwel steeds aanwezig in deze ruigten. Dit type komt voor aan de randen van zoete wateren, nabij de gemiddelde waterlijn of iets daarboven. Naast natuurlijke standplaatsen als aanspoelselgordels van rivieren, meren en brede wateren en op vloedmerken in getijdengebieden en langs wateren in laagveengebieden, komt dit type ook voor op antropogeen beïnvloede standplaatsen, waar bagger is opgebracht of op rietmaaisel, of waar zand is opgespoten. Tot het Epilobion hirsuti behoren drie associaties: de Rivierkruid-associatie (*Valeriano-Senecionetum fluviatilis*), de Moerasmelkdistel-associatie (*Soncho-Epilobium hirsuti*) en de Associatie van Strandkweek en Heemst (*Oenanthe-Althaeetum*).

Verspreiding

Het Filipendulion komt voor in rivierengebieden, beekdalen en laagveenplassengebieden, maar ook in bijvoorbeeld kanaalbermen. Deze ruigten komen verspreid door geheel Nederland voor, met uitzondering van zeekleigebieden, het Waddengebied, het Peelgebied en de meeste hoge zandgronden.

Het Epilobion hirsuti komt voor op vooral veen en klei, in laagveengebieden en het zoetwatergetijdengebied. De Rivierkruid-associatie is beperkt tot het rivierengebied, op enkele plaatsen langs de Maas in Limburg, in Zuid-Holland / Noord-Brabant en langs de IJssel (nabij Arnhem en in de IJsseldelta). De Moerasmelkdistel-associatie komt voor in de laaggelegen (veen)gebieden van Noord- en Zuid-Holland, langs de Randmeren en in Friesland (elders in Nederland slechts sporadisch). De associatie van Strandkweek en Heemst is beperkt tot een enkele locatie met brakwaterveen in Noord-Holland en de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden (in een matig brak milieu).

Bedreigingen en gevoeligheden

Deze vochtige ruigtkruidenvegetaties zijn vooral gevoelig voor verdroging en verzuring. Daarnaast spelen oppervlakteverlies, verzilting, verontreiniging, vernatting, verandering in stromingsdynamiek van de wateren waarlangs zij voorkomen en mechanische effecten een belangrijke rol in behoud van deze vegetaties.

Wetgeving en beleid

De juridische basis voor instandhouding van zoomvormende ruigten wordt geheel gevormd door de Habitatrichtlijn; op grond van de Habitatrichtlijn zijn gebieden aangewezen waarbinnen deze gemeenschappen beschermd zijn. Op de Lijst van zeldzame en bedreigde vegetatietypen in Nederland zijn de gemeenschappen van het Filipendulion aangemerkt als algemeen en thans niet bedreigd en de meeste associaties van het Epilobion hirsuti als (vrij) zeldzaam en (sterk) bedreigd. De Moerasmelkdistel-associatie is in typische vorm algemeen, maar de vorm met Heemst (*Althea officinalis*) en Echt lepelblad (*Cochlearia officinalis* ssp. *officinalis*) is zeldzaam en sterk bedreigd.

Afbeelding 4.3; hiervoor

Verspreiding Habitattypes Broekvelden,
Vettenbroek en Polder Stein
2007

H6510
Glanshaver- en
vossenstraathooilanden

Het habitattype 'Laaggelegen schraal hooiland' (subtype B, Grote vossenstaart) betreft hier de vorm van Kievitsbloemhooilanden. In Nederland is dit verbond een zeldzaamheid. Het type laaggelegen schraal hooiland, dat hoort tot het Alopecurion, komt voor in de Polder Sluipwijk, op één plekje langs de Enkele Wiericke en in Lang Roggebroek. Het betreft hier de beter ontwikkelde vorm van Grote vossenstaart-grasland. In Polder Stein Noord komt een rompgemeenschap voor (die eigenlijk niet voldoet aan de normen om tot het habitattype gerekend te worden). Hooiland, dat behoort tot het Arrhenaterion, komt voor in Polder Stein Noord. Het betreft hier een vorm met ruigtekruiden als Fluitenkruid (*Anthriscus sylvestris*), Grote brandnetel (*Urtica dioica*) en Hondsdraf (*Glechoma hederacea*). Stein Noord en Lang Roggebroek zijn aangewezen vanwege de Kievitsbloemlanden. De huidige verspreiding van de Kievitsbloem komt echter niet overeen met de verspreiding van de habitattypen (gebaseerd op de verspreiding van vegetaties)!

Laaggelegen schraal hooiland

Beschrijving

Het habitatype 'laaggelegen schraal hooiland' betreft soortenrijke, bloemrijke hooilanden op matig voedselrijke, neutrale tot basische gronden, het meest op zavel en lichte klei. Het gaat om twee verbonden binnen de Klasse der matig voedselrijke graslanden, te weten het Alopecurion pratensis (Verbond van Grote vossenstaart) en het Arrhenaterion (Glanshaververbond).

Het habitatype komt voor op plaatsen waar tijdens hoge waterstanden het grondwater stijgt en het maaiveld inundeert; in de zomer vindt oppervlakkige uitdroging plaats.

Het verschil tussen het Alopecurion en het Arrhenaterion betreft de gevoeligheid voor inundatie: het Alopecurion kan 's winters gedurende lange tijd onder water staan, het Arrhenaterion is slecht bestand tegen inundatie.

Verspreiding

Het Arrhenaterion komt in grote delen van Nederland voor, maar goed ontwikkelde, bloemrijke vormen komen vooral voor in het rivierengebied, vaak op dijken, maar ook op oeverwallen.

Bedreigingen en gevoeligheden

Voor de vochtige graslanden van het Alopecurion is de waterhuishouding zeer belangrijk, naast een relatief lage voedselrijkdom van de bodem. Agrarisch gebruik, bemesting en verdroging zijn de belangrijkste bedreigingen voor dit type.

Voor de bloemrijke graslanden van het Arrhenaterion is ook een relatief lage voedselrijkdom, gecombineerd met kalkrijkdom en weinig humus in de bodem van belang. Hooilandbeheer houdt deze vegetaties in stand. Bemesting, ook door te frequente overstroming met oppervlaktewater, vermindert de kwaliteit van deze vegetaties. Ook zijn ze niet bestand tegen de directe effecten van te langdurige inundatie, met name in het voorjaar.

Wetgeving en beleid

De juridische basis voor instandhouding van laaggelegen schrale hooilanden wordt geheel gevormd door de Habitatrichtlijn; op grond van de Habitatrichtlijn zijn gebieden aangewezen, waarbinnen 'laaggelegen schraal hooilanden' beschermd zijn.

Het Arrhenaterion is zeer algemeen en niet bedreigd; ook de bloemrijke vorm zoals die hier plaatselijk wordt aangetroffen, is aangeduid als niet zeldzaam en gevoelig.

Naast bovengenoemde habitattypen is het gebied aangemeld voor de Habitatrichtlijnsoorten Bittervoorn en Kleine modderkruiper.

H1134

Bittervoorn

Over het voorkomen van Bittervoorns in het Habitatrichtlijngebied zijn geen gegevens beschikbaar. Buiten het Habitatrichtlijngebied is in 2006 een inventarisatie uitgevoerd in Polder Sluipwijk, door Watersnip Advies, in opdracht van Staatsbosbeheer. In sloten in deze polder is de Zwanenmossel aangetroffen. Het voorkomen van deze soort is een randvoorwaarde voor voortplanting van de Bittervoorn. Er zijn echter geen Bittervoorns aangetroffen.

Afbeelding 4.4

Bittervoorns, met opvallende
blauwgroene zijstreep bij staart
Foto ARCADIS

Bittervoorn

Uiterlijk

De Bittervoorn is een kleine vis van meestal 6, maximaal 10 centimeter lengte, met een hoog lichaam. De rugzijde is grijsgroen tot olijfgroen; de flanken zijn zilverglanzig met een naar achteren lopende, zich verbredende blauwgroene streep. De buik is wit tot roodachtig.

Gedrag

De Bittervoorn leeft buiten de voortplantingsperiode in kleine scholen. Voor de voortplanting vestigen mannetjes territoria, op plaatsen waar grote zoetwatermosselen aanwezig zijn. Paaie gebeurt van april tot en met juni. De eieren worden in de mosselen afgezet; door de bescherming van de eieren door de mossel kan de Bittervoorn toe met het afzetten van weinig eieren. Na de voortplantingsperiode trekt de Bittervoorn weer naar dieper water, waar ook de winter wordt doorgebracht.

Ecologie

De Bittervoorn komt voor in langzaam stromende en stilstaande wateren, zoals poldersloten en vaarten, maar ook grotere rivieren en meren. Ze komen vooral voor in de plantenrijke zones binnen die wateren. Het voedsel bestaat voornamelijk uit kiezelalgen, maar ook plantaardig afval en allerlei dierlijk voedsel staan op het menu van de Bittervoorn. Diverse substraten zijn geschikt voor Bittervoorn, zolang daar maar zoetwatermosselen op kunnen leven; bodems met dikke slielagen of zeer harde bodems van klei zijn dus ongeschikt.

Verspreiding

In Nederland komt de Bittervoorn vooral voor in het veenweiden- en plassengebied van Noord- en Zuid-Holland, Utrecht, Noordwest-Overijssel en het rivierengebied. In Europa komt de Bittervoorn voor in het middendeel van Europa; in Scandinavië en bezuiden de Alpen ontbreekt de soort.

Bedreigingen en gevoeligheden

De Bittervoorn is vooral gevoelig voor aantastingen van de habitat als verzuring, eutrofiëring of verontreiniging van het water. Ook is de soort gevoelig voor mechanische verstoringen (machinaal baggeren of maaien). Belangrijk voor het behoud van de Bittervoorn is de aanwezigheid van grote zoetwatermosselen; het uitbaggeren van sloten en vaarten, waarbij deze zoetwatermosselen verdwijnen, maakt deze wateren ongeschikt voor populaties van Bittervoorn.

Wetgeving en beleid

De Bittervoorn is strikt beschermd middels de Flora- en faunawet. Belangrijke gebieden zijn aangewezen als Speciale Beschermingszone volgens de Habitatrichtlijn en als zodanig opgenomen in het Europese Natura 2000-netwerk. De Bittervoorn staat als 'kwetsbaar' op de Nederlandse Rode Lijst.

H1149

Kleine modderkruiper

Over het voorkomen van Kleine modderkruipers in het Habitatrichtlijngebied zijn geen gegevens beschikbaar. Buiten het Habitatrichtlijngebied is in 2006 een inventarisatie uitgevoerd in Polder Sluipwijk, door Watersnip Advies, in opdracht van Staatsbosbeheer. In sloten in het oostelijke deel van deze polder zijn Kleine modderkruipers aangetroffen. Volgens Watersnip Advies is het waarschijnlijk dat Kleine modderkruipers in de gehele polder voorkomen. Ecologen van de provincie Zuid-Holland melden dat Kleine modderkruipers in iedere, zichzelf respecterende sloot in Zuid-Holland voorkomen.

Afbeelding 4.5

Kleine modderkruiper, overdag geheel of gedeeltelijk in de waterbodem weggekropen.

Foto ARCADIS

Afbeelding 4.6

Kleine modderkruiper als prooi van Futen

Kleine modderkruiper

Uiterlijk

De Kleine modderkruiper is een 6 à 7 (maximaal 10) centimeter kleine vis, met een slank, samengedrukt lichaam. Op de kop bevinden zich 6 korte tastdraden aan de bovenlip en mondhoeken; onder het oog bevindt zich een tweepuntige doorn. De Kleine modderkruiper heeft vele zwarte vlekjes in de lengterichting geplaatst op het lichaam.

Gedrag

De Kleine modderkruiper is vooral 's avonds en 's ochtends vroeg actief. Als de Kleine modderkruiper niet actief is, verstopt hij zich in de waterbodem, onder stenen of plantenwortels of tussen groene draadalgen. Voortplanting vindt plaats in de periode april/mei – juli. De Kleine modderkruiper kan zich in zeer ondiep water voortplanten. Vermoedelijk migreren ze over korte afstand stroomafwaarts voor de voortplanting en migreren vervolgens terug.

Ecologie

De Kleine modderkruiper komt voor in kleine slootjes, greppels, beken en kanalen, de oeverzone van grote meren, zandwinputten en in overstroomde rivieroever met stilstaand tot middelmatig snel stromend water. De soort heeft een voorkeur voor wateren met bodems van zand of zacht, niet-coherent, schoon slib; modderbodems worden vermeden (!). De Kleine modderkruiper kan, evenals de Grote modderkruiper, darmademhaling toepassen, maar dit is onvoldoende om aan de gehele zuurstofbehoefte te voldoen. Wel is het mogelijk hiermee perioden met verminderde zuurstofconcentraties in het water te overleven. Kleine modderkruipers leven van kleine waterorganismen als watervlooien, kreeftjes, raderdierjes, etc., die uit het modderige substraat worden gefilterd.

Verspreiding

In Nederland komt de Kleine modderkruiper overal voor, met uitzondering van de Zeeuwse eilanden. In de laagveen- en rivierengebieden zijn de aantallen echter veel hoger dan op de hogere zandgronden. Het Europese verspreidingsgebied is groot; alleen in Scandinavië komt de Kleine modderkruiper vrijwel niet voor.

Bijzonder is dat de verspreiding van de Kleine modderkruiper vrijwel niet door de mens beïnvloed is en de Kleine modderkruiper dan ook zeer geschikt is voor onderzoek naar de verspreiding van zoetwatervissen in Europa na de ijstijden.

Bedreigingen en gevoeligheden

De Kleine modderkruiper is zeer gevoelig voor habitatvernietiging, veranderingen in de stroomsnelheid in het water, verdroging, vermessing en verontreiniging van het water, barrièrewerking/versnippering en mechanisch schonen van sloten. Ook voor verzuring, verzilting, verandering van overstromingsfrequentie en verandering van substraatsdynamiek is de Kleine modderkruiper gevoelig.

Wetgeving en beleid

De Kleine modderkruiper is beschermd middels de Flora- en faunawet. Belangrijke gebieden zijn aangewezen als Speciale Beschermingszone volgens de Habitatrichtlijn en als zodanig opgenomen in het Europese Natura 2000-netwerk. De Kleine modderkruiper staat niet op de Nederlandse Rode Lijst.

Naast de kwalificerende soorten en habitats zijn de polders rondom de Reeuwijkse Plassen van groot belang voor weidevogels, met als kritische vertegenwoordigers de Slobeend, Tureluur, Kievit en Veldleeuwerik. In dit rapport wordt niet nader ingegaan op weidevogels.

NIET-BROEDVOGELS

Kwalificerende soorten zijn Smient en Kleine zwaan.
Overige extra aangewezen soorten zijn Slobeend en Krakeend.

A050 Smient

In de periode 1999/2000 – 2003/2004 was het gemiddeld seizoensgemiddelde 7.500 exemplaren. Ten opzichte van 1980/1981 betekent dit een toename, maar in de periode 1994/1995-2003/2004 een afname.

Het absolute maximum in de periode 2000/2001 – 2004/2005 bedroeg 46.000 exemplaren (januari 2002) op de plas Broekvelden/Vettenbroek. Tijdens de tellingen worden altijd tot enkele duizenden exemplaren waargenomen in de aangrenzende graslandpolders. Hierbij moet bedacht worden dat de (grasetende) Smient vooral 's nachts foerageert en overdag rust, bij voorkeur op open water vanwege veiligheid ten opzichte van predatoren.

Smient

Beschrijving

De Smient is iets kleiner dan de Wilde eend. Het mannetje heeft een grijze fijn gestreepte bovenzijde en flank, met de donkere staartstreek gescheiden door een grote witte vlek. De borst is lichtbruin, de kop roestrood met een geel voorhoofd. Het vrouwtje is overwegend bruinrood van kleur, donkerder dan het vrouwtje van de Wilde eend, daarvan goed te onderscheiden door de snavelkleur en de fijner gevlekte koptekening (daardoor meer egaal van kleur dan gevlekt zoals de Wilde eend).

Ecologie

Smienten komen in Nederland om te overwinteren, ze broeden hier nauwelijks. Ze zijn met grote aantallen aanwezig in de periode oktober – april. Smienten rusten overdag, niet alleen op grote wateren, maar ook op kleine plassen, op brede sloten, etc. 's Nachts foerageren ze, vooral op weilanden, waar ze gras eten.

Verspreiding

Smienten komen in Nederland vooral voor in de laagveen- en kleigebieden van Groningen, Friesland, Noord- en Zuid-Holland en Zeeland. Kleinere aantallen komen voor in de Flevopolders en in het rivierengebied. Het gemiddelde seizoensgemiddelde over 1999 / 2000 – 2003 / 2004 bedraagt 270.000 individuen, de maxima liggen rond de 800.000.

De in Europa overwinterende populatie bedraagt meer dan 1,7 miljoen individuen.

Nederland herbergt dus een zeer groot deel van de totale populatie en is daarom van groot internationaal belang voor de Smient.

Bedreigingen gevoeligheden

De Smient kent in Nederland geen belangrijke bedreigingen. De voornaamste gevoeligheid van Smienten is die voor verstoring.

Wetgeving en beleid

De Smient wordt beschermd door de Flora- en faunawet. De soort wordt via de Vogelrichtlijn beschermd doordat voor de soort belangrijke gebieden beschermd moeten worden.

KLEINE ZWAAN

A037

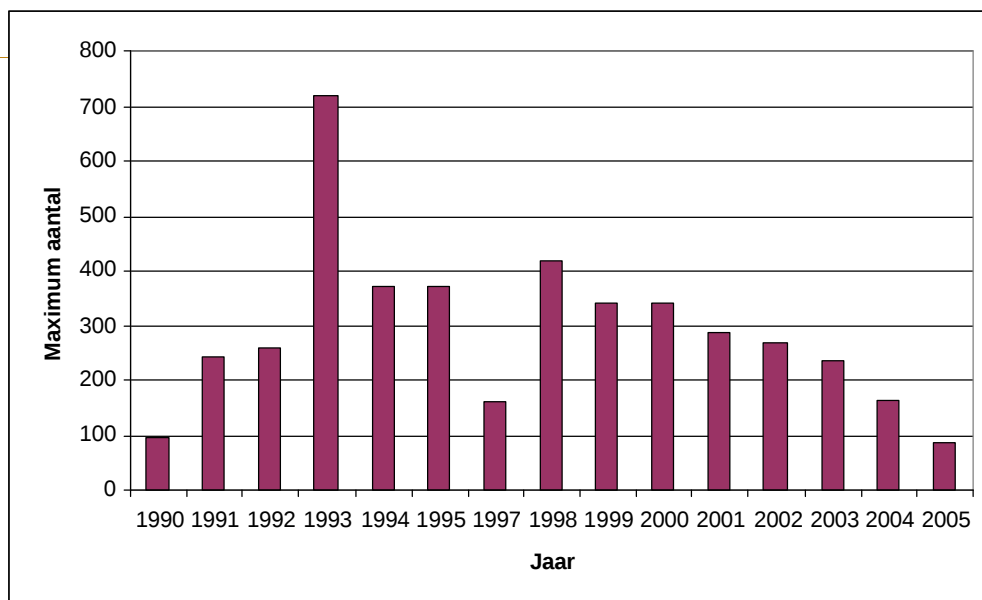
In de periode 1999/2000 – 2003/2004 was het gemiddeld seizoensgemiddelde 40 exemplaren. Ten opzichte van 1980/1981 betekent dit een toename, maar in de periode 1994/1995-2003/2004 een afname. Het absolute maximum in de periode 2000/2001 – 2004/2005 bedroeg 301 exemplaren (januari 2001) in Polder Stein Noord.

De Kleine zwanen foerageren overdag in de polders rondom de plassen en slapen ofwel op de plas Broekvelden/Vettenbroek, ofwel in Polder Stein Noord. Ze foerageren (de laatste jaren) vooral in de polders buiten het Vogelrichtlijngebied. Dit kan het gevolg zijn van het op verschraling gerichte beheer in het Vogelrichtlijngebied (verandering van vegetatiestructuur, soorten grassen, verteerbaarheid van grassen), waardoor deze voor Kleine zwanen minder aantrekkelijk wordt als foerageergebied.

De laatste jaren is voorts waargenomen dat de Kleine zwanen steeds met de jaarwisseling vertrekken uit Stein/Lang Roggebroek. Mayenburg vermoedt dat dit veroorzaakt wordt door het afsteken van vuurwerk in het buurtschap Twaalfmorgen tijdens de jaarwisseling. Gegevens van Freek Mayenburg (tabel 4.7) laten het aantalverloop zien van de Kleine zwaan in de polders Stein/Lang Roggebroek.

Tabel 4.7

Aantalsontwikkeling maximale jaaraantallen van Kleine zwanen in Polder Stein/Lang Roggebroek (gegevens Freek Mayenburg).

Afbeelding 4.8

Foeragerende Kleine zwanen op eiwitrijk gras
Foto ARCADIS

Kleine zwaan

Beschrijving

De Kleine zwaan is een kleine zwaan, geheel witgekleurd, met een zwartgele snavel en zwarte poten en een relatief korte hals. De tekening van de snavel is per individu verschillend. De jongen zijn lichtgrijs van kleur, met een rozewitte snavel, die in de loop van de winter al donkerder van kleur wordt.

Ecologie

De Kleine zwaan broedt in het noorden van Rusland; vanaf oktober komen ze via de Oostzee vooral in Nederland en Groot-Brittannië om te overwinteren. In het verleden waren kranswier- en fonteinkruidbolletjes het voornaamste voedsel, sinds de jaren '90 foerageren ze echter ook veel op akkers (wintergranen, suikerbieten, aardappelen) en weilanden (eiwitrijk gras). Sinds 1994 komen ze weer in steeds grotere aantallen voor in de Randmeren, waar ze op de teruggekeerde kranswieren en fonteinkruiden foerageren. In normale winters komen ze verspreid voor over de akker- en weidegebieden van (laag-)Nederland, in strenge winters migreren ze naar vooral het Deltagebied en het rivierengebied. Ze slapen op open water en foerageren tot op enkele tientallen kilometers van die slaapplekken. Tijdens de trek- en winterperiode leven ze in groepen.

Verspreiding

Kleine zwanen broeden in het noorden van Rusland. In de winterperiode komen de grootste aantallen voor in Nederland en Groot-Brittannië, in Denemarken, Duitsland, België en Frankrijk komen kleine aantallen voor. In Nederland overwinteren (gemiddeld seizoensmaximum 1999/2000 – 2003/2004) ongeveer 4.000 Kleine zwanen; in de jaren '90 was dit zo'n 14.000 exemplaren, bijna de helft van de Noordwest-Europese populatie. De Noordwest-Europese populatie maakt zo'n 5 à 25% uit van de wereldpopulatie.

Bedreigingen gevoeligheden

In Nederland zijn er geen belangrijke bedreigingen voor de Kleine zwaan. Ze zijn vooral gevoelig voor verstoring.

Wetgeving en beleid

De Kleine zwaan wordt beschermd door de Flora- en faunawet. De landelijke staat van instandhouding is ongunstig; van medio jaren '70 naar medio jaren '90 is een toename opgetreden van de winterpopulatie in Nederland, sinds de jaren '90 echter weer een afname. De soort wordt via de Vogelrichtlijn beschermd, omdat voor de soort belangrijke foerageer- en rustgebieden beschermd moeten worden.

A051
Krakeend

In de periode 1999/2000 – 2003/2004 was het gemiddeld seizoensmaximum van de Krakeend 70 exemplaren. Dat is een toename ten opzichte van het jaar 1980/1981. De maximale aantallen liggen rond 160 (januari 2002) tot 320 exemplaren (november 2001). De Krakeenden worden voornamelijk aangetroffen op de plas Broekvelden/Vettenbroek, soms in de omliggende polders (voornamelijk Polder Sluipwijk en Polder Oukoop en Negenviertel).

Afbeelding 4.9; hierna

Verspreiding kwalificerende en extra aangewezen soorten Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein.

Bittervoorn en Kleine modderkruiper komen waarschijnlijk in alle wateren voor.

2007

Krakeend

Uiterlijk

De Krakeend is een middelgrote eend, kleiner, slanker en sierlijker dan de Wilde eend. De mannetjes en vrouwtjes zijn qua uiterlijk verschillend. Het mannetje is grijsbruin van kleur, met een fijne zwarte tekening en een opvallende zwarte anaalstreek. In eclips(roi-)kleed lijkt het mannetje op het vrouwtje, dat grijsbruin van kleur is, met een opvallende grove donkere tekening. Mannetje en vrouwtje zijn altijd goed te herkennen aan de witte spiegel, die soms niet te zien is als ze zwemmen, maar bijzonder opvalt bij het vliegen.

Gedrag

De Krakeend broedt in dichte oevervegetatie van zoetwaterplassen en in toenemende mate ook in andere biotopen, zoals in weidegebieden. Ze leggen 8 à 12 eieren. De mannetjes verlaten de vrouwtjes meestal tijdens de eilegperiode. De vrouwtjes verzorgen hun jongen alleen. In het najaar verzamelen ze in groepen en overwinteren dan ook groepsgewijs. De Europese broedvogels overwinteren in West-Europa.

Ecologie

Krakeenden foerageren voornamelijk in het water. Ze eten vooral waterplanten; ze komen dan ook het meest voor in voedselrijke milieus met een rijke waterplantenvegetatie. Incidenteel foerageren ze buiten het water, op grasland of graan. Soms worden ook dierlijke waterorganismen gegeten. In de winterperiode komen ze vooral voor in ondiepe, luwe delen van grote moerasgebieden, meren, delta's, estuariën en lagunes.

Verspreiding

In Nederland komt de Krakeend tegenwoordig veelvuldig als broedvogel voor in Noord- en West-Nederland. Het aantal broedparen in Nederland bedraagt momenteel zo'n 6 à 7.000, ongeveer 10% van de Europese populatie, die uit ongeveer 60.000 à 96.000 broedparen bestaat. Ze komen verspreid over heel Europa voor, met de hoogste aantallen in Rusland. In Noordwest-Europa (aantallen mogelijk verouderd en recent toegenomen) overwinteren circa 25.000 Krakeenden, waarvan in Nederland meer dan 10.000. In Centraal-Europa, het Mediterrane gebied en de Zwarte zeeregio overwinteren circa 75.000 Krakeenden.

Bedreigingen en gevoelheden

Krakeenden zijn gevoelig voor verzuring, verzilting en verontreiniging van water. Bovendien zijn ze zeer schuw en gevoelig voor verstoring. Ook voor mechanische verstoring (maaien van oevers en wateren) zijn ze gevoelig. In Nederland kennen Krakeenden op dit moment geen belangrijke bedreigingen.

Wetgeving en beleid

De Krakeend is beschermd middels de Flora- en faunawet. Belangrijke rustgebieden in de trek- en winterperiode in Nederland zijn aangewezen als Speciale Beschermingszone volgens de Vogelrichtlijn en als zodanig opgenomen in het Europese Natura 2000-netwerk.

A056
Slobeend

In de periode 1999/2000 – 2003/2004 was het gemiddeld seizoensmaximum 50 exemplaren, met vanaf het jaar 1980/1981 een afname in aantallen. De piekaantallen zijn hoger, met name in november 2000 met 635 exemplaren.

Slobeend

Beschrijving

Slobeenden (*Anas clypeata*) zijn compacte grondeenden met een opvallende lange spatelvormige snavel. Vrouwtjes hebben, als bij de anderen grondeenden, een voornamelijk bruin verenkleed. De mannetjes hebben een opvallend wit lijf met kastanjebruine flanken en een groene kop. Tijdens het zwemmen lijken de dieren laag in het water te liggen.

Ecologie

De Slobeend is gebonden aan zoet of zout water. De soort foerageert al zwemmend op dierlijk en plantaardig plankton, dat met hun speciaal gebouwde snavel uit het water wordt gefilterd. Slobeenden bouwen het nest tussen de dichte begroeiing op de oevers, vaak op een eilandje, in drassige graslanden en moerassen. In de zomer ruien de Slobeenden alle veren tegelijk; zij kunnen dan enige tijd niet vliegen en zijn dan zeer kwetsbaar.

Verspreiding

De Slobeend broedt in de gematigde gebieden van het noordelijk halfrond. Vogels uit Noord- en Oost-Europa (tot de Oeral) trekken o.a. via Nederland naar Zuid-Europa en West-Afrika. Het relatief belang van Nederland voor de instandhouding van de soort is zeer groot.

In de nazomer komen grote aantallen ruiende dieren voor in het IJsselmeergebied en de Oostvaardersplassen. Wat later maakt de soort ook veel gebruik van het Lauwersmeer, het Deltagebied en het rivierengebied. 's Winters en vooral in strenge winters beperkt het voorkomen zich grotendeels tot het westen en zuidwesten van Nederland, vooral in Noord- en Zuid-Holland, het Deltagebied en het westelijke rivierengebied. In zachte winters zijn het oostelijke rivierengebied, Zuid-Flevoland en Friesland eveneens van belang.

Bedreigingen gevoeligheden

De Slobeend is onder andere gevoelig voor verzuring, verontreiniging, verandering overstromingsfrequentie, verandering in de dynamiek van het substraat, verstoring door mensen, versnippering en barrièrewerking. Vooral tijdens de rui in juni-begin juli –als de dieren niet kunnen vliegen– zijn de dieren zeer kwetsbaar voor verstoring door mensen en predatie. Vanwege hun voorkeur voor ondiep (snel opwarmend) water, zijn Slobeenden ook vaak slachtoffer van botulisme-uitbraken.

Wetgeving en beleid

De Slobeend wordt beschermd door de Flora- en faunawet. Op de Rode Lijst wordt deze soort getypeerd als kwetsbaar. De landelijke staat van instandhouding van de niet-broedvogels is gunstig.

BROEDVOGELS

A156

Grutto

De SBZ Broekvelden / Vettenbroek / Polder Stein wordt extra aangemeld als Vogelrichtlijngebied voor de Grutto. Jaarlijkse territoriatellingen zijn beperkt. In 2006 hebben 35 paartjes gebroed in de Polder Stein en 2 paar in Lang Roggebroek. In een paar ongemaaide agrarische graslanden in de polder Oukoop werden in mei 2007 negen paar alarmerende Grutto's geteld (F. Mayenburg). Tellingen aan het einde van het broedseizoen laten zien dat het aantal vliegvlugge jongen zeer beperkt is en dat veel broedsels in het kuikenstadium dus mislukken door de intensieve landbouw.

Afbeelding 4.10

Grutto.

Foto: Freek Mayenburg

Bron Staatsbosbeheer;

Bjørn van den Boom, Marion

Bilius & André Smit

De Levende Natuur; mei 2006

Grutto

Beschrijving

De Grutto is een slanke steltloper, met lange poten en een lange, rechte snavel. In het broedkleed zijn ze grijsgevekt op de rug en rood op de hals en borst. De mate van roodkleurigheid verschilt per individu. De staart is wit met een zwarte eindband (in tegenstelling tot de Rosse grutto, die een zwart-wit gestreepte staart heeft). In het winterkleed zijn Grutto's vrijwel geheel grijs.

Ecologie

De Grutto is van oorsprong een broedvogel van de toendra; in Nederland is het door ons landbouwsysteem een broedvogel van graslanden geworden. De voorkeur gaat daarbij uit naar natte graslanden, waarin de volwassen vogels voornamelijk regenwormen eten. Het nest wordt verstopt in pollen lang gras. Na het uitbroeden van de eieren zijn de jongen direct zelfstandig (nestvlinders). Ze moeten dan zelf hun eten zoeken, dat vooral bestaat uit insecten. Buiten de broedtijd (die loopt van april tot in juli) zoeken Grutto's natte gebieden op, zoals natte graslanden, zoetwaterslikken, slibdepots, etc. In augustus - september vertrekken de Grutto's naar West-Afrika om te overwinteren. Vanaf hun derde levensjaar komen ze in het voorjaar terug naar Europa om te broeden. De dieren kunnen relatief oud worden, ouder dan tien jaar. Daarom zijn ongunstige trends pas na een aantal jaren waarneembaar.

Verspreiding

Grutto's broeden in West-Europa voornamelijk op de toendra's en in Nederland; in de buurlanden zijn ze veel zeldzamer. In Nederland bedroeg de broedpopulatie in 1990-2000 45.000 tot 50.000 broedparen, in Duitsland 6.000 tot 7.000. In Oost-Europa broeden Grutto's vooral in Polen, Wit-Rusland en Rusland (tot ca. 40.000 broedparen). De huidige aantallen broedparen in Nederland zijn vermoedelijk lager dan de hiervoor opgegeven aantallen, omdat de Grutto nog steeds sterk achteruitgaat in aantal.

Bedreigingen gevoeligheden

De Grutto is vooral gevoelig voor habitatverlies en de effecten van de huidige intensieve landbouw. Habitatverlies treedt op door aanleg van wegen, woongebieden en werkgebieden en de aanleg van bomen en bos. Verstoring, zoals geluid vanaf snelwegen, maar ook langs fietspaden door het landelijk gebied, verkleinen het beschikbare broedareaal aanzienlijk. Effecten van landbouw zijn meerledig. Enerzijds is de Grutto gebonden aan de landbouw, anderzijds maakt de huidige landbouw veel gebieden ongeschikt (waterbeheersing, eentonige graslanden met te weinig kruiden) en is de landbouw te intensief (mechanische verstoring van nesten en vooral het doodmaaien van jonge kuikens).

Wetgeving en beleid

De Grutto wordt beschermd door de Flora- en faunawet. De landelijke staat van instandhouding is ongunstig; het aantal broedparen loopt al decennia (sterk) achteruit en maatregelen om deze achteruitgang te stoppen zijn tot nu toe niet effectief gebleken. De Grutto wordt via de Vogelrichtlijn beschermd, omdat voor de soort belangrijke gebieden beschermd moeten worden.

4.5

KERNOPGAVEN EN INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

BELEIDSNOTITIE

In de beleidsnotitie 'Het Natura 2000-doelendocument' (Ministerie van LNV 2006) heeft de minister van LNV landelijke doelen en kernopgaven op landschapsniveau beschreven. Dit document vormt het kader voor de aanwijzingsbesluiten en geeft tevens sturing aan de op te stellen Natura 2000-beheerplannen.

De landelijke doelen en kernopgaven geven verbeteringen aan voor de clusters van habitattypen en soorten, die sterk onder druk staan en waarvoor Nederland van groot tot zeer groot belang is. De landelijke doelen en kernopgaven vormen de kaders voor de instandhoudingsdoelstellingen die in de aanwijzingsbesluiten op gebiedsniveau juridisch worden vastgelegd. In onderstaande paragrafen staan de doelen, kernopgaven en concept-instandhoudingsdoelstellingen voor Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein beschreven.

4.5.1

KERNOPGAVEN EN INSTANDHOUDINGSDOELEN

MEREN EN MOERASSEN

Het Natura 2000 landschap Meren en Moerassen bestaat uit 37 gebieden en is van zeer groot belang als broedgebied voor water- en moerasvogels. Het landschap omvat de categorieën van gebieden:

- A. afgesloten zeearmen en randmeren
- B. zeeklei
- C. laagveen.

De SBZ Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein valt onder deze laatst genoemde categorie. De essentie van de verbeteropgaven voor het Natura 2000-landschap Meren en Moerassen, categorie Laagveen, is behoud en verbetering van de biodiversiteit van het laagveen. De opgaven zijn gericht op kwaliteitsverbetering van de habitattypen en verbetering van de kwaliteit van het leefgebied van de soorten.

KERNOPGAVEN

In totaal zijn er 8 kernopgaven geformuleerd voor Laagveengebieden. Twee daarvan hebben betrekking op Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein:

4.11 Plas-Drassituaties: Plas-drassituaties voor Smienten A050 en broedvogels zoals Porseleinhoen A11 9 en Kemphaan A151, Kwartelkoning A122 en Noordse woelmuis *H13 40.

4.16 Rust- en ruiplaatsen: Voldoende ruiplaatsen en rustgebieden voor watervogels zoals Fuut A005, ganzen, Slobeend A056 en Kuifeend A061.

In het aanwijzingsbesluit zijn voor Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein, op basis van de hierboven beschreven doelen en kernopgaven, de volgende instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd²:

² Ten aanzien van de Grutto zijn nog geen instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd.

Tabel 4.11

Natura 2000-doelen voor
Broekvelden, Vettenbroek en
Polder Stein
Bron: LNV, Natura 2000
werkdocument
aanwijzingsbesluit.

Habitattype / richtlijnsoort	Instandhoudingsdoel
H6430_A Zoomvormende ruigten	Behoud verspreiding, behoud oppervlakte, behoud kwaliteit
H6510-B Laaggelegen schraal grasland	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte, verbetering kwaliteit
H1134 Bittervoorn	Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud Nederlandse populatie
H1149 Kleine modderkruiper	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud Nederlandse populatie
A037 Kleine zwaan	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 40 vogels (seizoensgemiddelde).
A050 Smient	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een Nederlandse populatie van gemiddeld 7.500 vogels (seizoensgemiddelde).
A051 Krakeend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een Nederlandse populatie van gemiddeld 70 vogels (seizoensgemiddelde).
A056 Slobeend	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een Nederlandse populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).
A0156 Grutto	? (Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor X paren)

ALGEMENE

INSTANDHOUDINGSDOELEN

Voor Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein zijn tevens algemene instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd:

- behoud bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van de natuurlijk habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- behoud bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie
- behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten
- behoud en waarnodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.
- behoud of herstel van gebiedspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

4.5.2

INTERNATIONAAL BELANG

INTERNATIONAAL BELANG

De betekenis van de SBZ Broekvelden, vettenbroek en Polder Stein voor de kwalificerende habitats is gering. Het gaat om geringe oppervlakten. Het gebied is wel belangrijk voor het voorkomen van de Wilde kievitsbloem in Nederland, en is met name daarom beschermd. De betekenis van het gebied op zichzelf voor de vissen Bittervoorn en Kleine modderkruiper is niet aan te geven. Wel is het gebied belangrijk als onderdeel van het leefgebied van deze soorten in Zuid-Holland, dus voor het gehele populatienetwerk van deze soorten. Omdat behoud van deze soorten in Europees verband onder druk staat, is het gebied hiervoor van internationaal belang.

Voor vogels is de (inter)nationale betekenis af te leiden uit vergelijking van de aantallen in Broekvelden / Vettenbroek / Polder Stein , in Nederland en in Europa / wereldwijd. In tabel 4.12 zijn de aantallen broedparen lokaal, nationaal en internationaal weergegeven.

Tabel 4.12

Aantallen broedparen lokaal, nationaal en internationaal.

Soort	Aantallen in Broekvelden/Vettenbroek/Polder Stein (gem. seizoensgem.)	Aantal vogels in Nederland (seizoensgem. 1999/2000 – 2003/2004)	Aantal broedparen/individuen Europa	Deel van (broed)populatie wereldwijd
A037 Kleine zwaan	40	4.000	> 23.000	5 – 24 %
A051 Krakeend	70	10.2000	60.000 – 96.000 ind.	5 – 24 %
A050 Smient	7.500	270.000	400.000 ind.	71 %
A056 Slobeend	50	7.600	12.000 ind.	63 %
A156 Grutto	40 - 45 broedparen	Mogelijk nog maar 20.000 anno 2007 (?)	99.000 – 140.000	50-74%

Voor de vogels is de internationale betekenis in termen van bijdrage aan de populatiegrootte vrij groot. Voor de Smient is de SBZ Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein een zeer belangrijk overwinteringsgebied. De gemiddelden liggen voor Kleine zwaan en Smient boven de 1% van de totale Europese populatie, piekaantallen liggen voor veel van de soorten boven de 5%. Voor de Grutto is het gebied niet alleen als broedgebied van belang. Het doet tevens dienst als verzamel- en overnachtingsplaats, voor soms tot 1500 individuen (mondelinge mededeling F. Mayenburg 2007).

In tabel 4.13 staan voor de kwalificerende habitattypen, richtlijnsoorten en de landelijke staat van instandhouding, en relatieve bijdrage van Broekvelden / Vettenbroek / Polder Stein aan het voorkomen in Nederland en de relatieve bijdrage van Nederland aan Europa vermeld.

Tabel 4.13

Betekenis van de SBZ Broekvelden/Veldenbroek/ Polder Stein voor kwalificerende habitats en soorten
 (- - is sterk negatief/zeer gering,
 - is negatief/gering,
 + is positief/groot,
 ++ is sterk positief/zeer groot).

Habitatype / richtlijnsoort	Landelijke staat van instandhouding	Relatieve bijdrage van Broekvelden/Vettenbroek/Polder Stein aan voorkomen in Nederland	Relatieve bijdrage van Nederland aan Europa
H6430_A Zoomvormende ruigten	+	++	Aanzienlijk
H6510_B Laaggelegen schraal grasland	--	+	Aanzienlijk
H1134 Bittervoorn	-	-	?
H1149 Kleine modderkruiper	+	-	?
A037 Kleine zwaan	-	-	Aanzienlijk
A050 Smient	++	+	Zeer groot

Habitattype / richtlijnsoort	Landelijke staat van instandhouding	Relatieve bijdrage van Broekvelden/Vettenbroek/Polder Stein aan voorkomen in Nederland	Relatieve bijdrage van Nederland aan Europa
A051 Krakeend	++	-	?
A056 Slobeend	++	-	?
A1 Grutto	--	+	?

HOOFDSTUK 5 Huidig beheer

5.1 INLEIDING

Het toekomstige beheerplan moet gericht zijn op de maatregelen die noodzakelijk zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te behouden of te bereiken. Wat betreft overige activiteiten (dus ook het beheer) wordt in het beheerplan beschreven welke activiteiten in het Natura 2000-gebied in geen geval zijn toegestaan, zonder dat deze eerst getoetst zijn aan artikel 19j van de Natuurbeschermingswet 1998 (Habitattoets).

Maar ook staat in het beheerplan welke activiteiten op wettelijke gronden geen vergunning behoeven, omdat ze de instandhoudingsdoelstellingen in het gebied niet in gevaar brengen.

5.2 HUIDIG BEHEER

Het beheer in Broekvelden / Vettenbroek / Polder Stein wordt uitgevoerd door particulieren (agrarisch beheer) en Staatsbosbeheer (natuurbeheer).

Over het agrarisch beheer zijn geen aparte gegevens aanwezig. Het betreft gebruik van de gronden als grasland, weidegrond. De gebruikelijke werkzaamheden zoals slepen (egaliseren molshopen en –ritten), rollen, drijfmest injecteren, kunstmeststrooien, onkruidbestrijden (spuiten), maaien (kuilgras, meestal minstens drie sneden) en beweiden met melkvee, jongvee en / of (na)beweiden met schapen vinden plaats van maart tot in oktober.

In Polder Oukoop Noord wordt een klein gedeelte door particulieren beheerd; hier staan recreatiewoningen. Het gebied wordt beheerd als weidevogelgebied

Staatsbosbeheer voert het natuurbeheer uit op haar eigendommen en op de gehuurde of gepachte graslanden, voor zover het betrekking heeft op biotopen van kwalificerende soorten.

In Polder Sluipwijk worden vochtige schraalgraslanden 1 x per jaar gemaaid in augustus.

Op de minder schrale graslanden wordt 1 tot 2 x per jaar gemaaid.

Schraallanden in Stein-Noord / Lang Roggebroek worden 2x per jaar gemaaid.

In 2006 heeft een aanpassing (verhoging) van het waterpeil en verbetering van de waterkwaliteit plaatsgevonden.

In veel graslanden wordt een weidevogelbeheer uitgevoerd. Dit betreft mozaïekbeheer, met een mix van standweide / voorweide en hooiland met naweiden. De slootkanten worden met maaikorf of ecomaaier gemaaid. Aan het eind van de winter wordt over geselecteerde graslanden stalmest opgebracht, om het bodemleven (onmisbaar voor Grutto's en hun kuikens) op peil te houden.

In het volgende kader staan de criteria uitgewerkt voor een goed weidevogelbeheer, met nadruk op een goed beheer van Gruttoland³.

Kader.	Criteria voor een goed Gruttogebied
	• Ruimte en openheid van het landschap; • Rust gedurende het gehele broedseizoen (voor de meeste weidevogels van 1 maart tot 1 juli); • Aanwezigheid van geschikte slaapplekken; • Aanwezigheid van open water met sloot- en slikranden als foerageer- en rustplaats; • Vochtige tot natte percelen met een voorjaarsgrondwaterstand van 20-40 cm beneden maaiveld en plaatselijk plasdras. Voor zeer kritische soorten als Watersnip, Kemphaan, Zomertaling is een voorjaarsgrondwaterstand van 0-20 cm onder het maaiveld gewenst. In de loop van mei/juni dient de grondwaterstand niet verder weg te zakken dan 50-60 cm beneden maaiveld; • Een minimum-oppervlakte van 150 ha, uitgaande dat 50 reproducerende vrouwtjes de populatie ter plekke in stand kunnen houden; • Hoge dichtheden aan regenwormen en andere bodemfauna. Dit vereist een voedselrijk, niet-verzuurd bodem-compartiment. Voor de jonge pullen, die op een dieet van insecten leven, is de aanwezigheid van een korte, kruidenrijke (en daarmee insectenrijke) vegetatie met een gevarieerde structuur van belang; • Lage predatiedruk; • Mozaïekbeheer (ruimtelijk mozaïek van standweiden en hooilanden).

Het gewenste beheer voor de weidevogels is plaatselijk strijdig met het gewenste beheer van de kwalificerende habitats, met name waar het verschraving t.b.v. de Kievitsbloem betreft.

³ Weidevogelbeheer in West-Nederland; Björn van den Boom, Marion Bilius & André Smit, mei 2006

HOOFDSTUK 6 Gebruik

6.1 GEBRUIK VAN HET GEBIED

Het bestaand gebruik in het gebied dient in het beheerplan te worden beschreven en te worden beoordeeld op schadelijkheid of profijtelijkheid voor de instandhoudingsdoelstellingen (om daarmee rekening te kunnen houden bij de verdere uitwerking van de instandhoudingsdoelstellingen en het vaststellen van de instandhoudingsmaatregelen).

Ook gebruik buiten de grenzen van het Natura 2000-gebied kan gevolgen hebben voor het gebied. Vanwege de zogenaamde externe werking moet gebruik buiten het gebied, dat negatief effect zou kunnen hebben op de aangewezen natuurwaarden en instandhoudingsdoelen in het gebied ook beschreven en beoordeeld worden.

6.1.1 HET GEBRUIK ZELF

Over het gebruik van het gebied zijn geen gegevens aanwezig. Het huidige gebruik betreft in een deel van het gebied natuurbeheer en in een deel agrarisch gebruik. Er zijn geen voorzieningen voor recreatie; beleving van het gebied is alleen mogelijk vanaf openbare wegen.

Vogelbescherming (2003) noemt het verstoren van vogels op de plas Broekvelden / Vettenbroek door sportvisserij vanuit bootjes. Met welke intensiteit dit plaatsvindt, is niet bekend.

De gebieden in eigendom van SBB zijn vooral aantrekkelijk voor wandelaars en fietsers. Het gebied is beperkt opengesteld, maar wel beleefbaar.

Vanaf de kades kan men het gebied beleven, er lopen enkele wegen door het gebied heen.

In Polder Oukoop Noord is er een klein gedeelte particulier eigendom, hier staan recreatiewoningen.

6.1.2 EFFECTEN VAN GEBRUIK

Het agrarisch gebruik door veeboeren werkt in principe positief voor Kleine zwanen en Smienten, die foerageren op eiwitrijk (vezelarm) 'boerengrasland'.

Het natuurbeheer is in deze zin negatief, vanwege het op verschraling gerichte beheer. De ontwikkeling van het aantal Kleine zwanen in het gebied hangt hier vermoedelijk mee samen.

In hoeverre verstoring van eenden op Broekvelden / Vettenbroek optreedt, is niet bekend.

6.2

GEBRUIK BUITEN HET GEBIED

Over gebruiksvormen buiten het gebied met invloed op het gebied zijn geen gegevens bekend.

Punt van aandacht is het plaatsen van windmolenparken in de omgeving, tussen Broekvelden / Vettenbroek en mogelijke foerageergebieden van Smienten. Dit leidt namelijk tot risico's wat betreft aanvaringsslachtoffers onder Smienten.

HOOFDSTUK 7

Relatie andere regelgeving en plannen

7.1

(INTER)NATIONAAL

NATUUR

Ramsar Conventie (1971)

De Ramsar conventie is het oudste internationale verdrag op het gebied van natuurbescherming. Het verdrag heeft betrekking op de bescherming van natuurgebieden die belangrijke functies hebben voor (onder andere) vogels, vissen en andere waterdieren. Vogelrichtlijngebieden die als Ramsar gebied zijn aangewezen krijgen een hogere beschermingsstatus. De plas Broekvelden / Vettenbroek heeft de status van Wetland.

Verdrag van Bern (1979)

Het Verdrag van Bern regelt de bescherming van Europese in het wild levende dieren en planten en hun natuurlijk leefomgeving. Het Verdrag is in 1979 opgesteld en is in 1982 in werking getreden. Het Verdrag van Bern is sterk gerelateerd aan de Raad van Europa. Deze heeft het opstellen van het Verdrag ter hand genomen. Het Verdrag kan landen verplichten samen te werken bij de bescherming van wilde dier- en plantensoorten. De verdragspartijen moeten de nodige maatregelen nemen voor het behoud van de natuurlijke leefomgeving van de in het wild levende planten- en diersoorten.

Biodiversiteitsverdrag Rio de Janeiro (1992)

In 1992 heeft Nederland, samen met 186 andere landen, inclusief de EU, het Biodiversiteitsverdrag van Rio de Janeiro (Het Verdrag inzake Biologische Diversiteit) ondertekend. De landen verplichten zich de biodiversiteit zowel in hun eigen land te beschermen als ook geëigende maatregelen te nemen ter ondersteuning van de bescherming van de biodiversiteit in de ontwikkelingslanden. Het Verdrag onderstreept dat landen soevereine rechten hebben op hun genetische bronnen. Zonder toestemming van een land kunnen niet zomaar zaden en planten uit het betreffende land worden meegenomen.

Natuurbeleidsplan (1990)/Natuur voor Mensen, Mensen voor Natuur (2000)

Het 'oude' Natuurbeleidsplan biedt belangrijke vertrekpunten voor het natuurbeleid in Nederland. De Ecologische Hoofdstructuur wordt geïntroduceerd en belangrijke criteria voor het abstracte begrip 'natuurwaarden' worden benoemd; deze zijn verder uitgewerkt en geoperationaliseerd in de Nota Ecosysteemoelen in Nederland (1995) en het eerste Handboek Natuurdoeltypen (Bal, e.a., 1995):

- (behoud van) diversiteit van ecosystemen op nationale en internationale schaal;
- (behoud van) diversiteit van soorten op nationale en internationale schaal;
- natuurlijkheid.

Deze criteria zijn in het inmiddels (Bal e.a., 2001) geheel herziene Handboek Natuurdoeltypen geconcretiseerd door het benoemen van natuurdoeltypen en doelsoorten.

De Nota Natuur voor Mensen, Mensen voor Natuur (2000) gaat verder op deze weg, maar er worden nadrukkelijk nieuwe doelstellingen aan het natuurbeleid toegevoegd:

- beleefbaarheid;
- duurzame bruikbaarheid van 'essentiële voorraden': water, ruimte en biodiversiteit.

Volgens deze Nota moeten begrenzingen van en doelen voor de EHS verder worden vastgelegd in provinciale doeltypenkaarten.

Ecologische Hoofdstructuur (Structuurschema Groene Ruimte, 1995/Nota Ruimte, 2004)

In de Nota Ruimte wordt het beleid van het Structuurschema Groene Ruimte en Natuur voor Mensen, Mensen voor Natuur gecontinueerd: de 'netto' EHS en natuurdoelen worden door de Provincies vastgesteld. In het SGR is ook het compensatiebeginsel EHS geïntroduceerd. Hierin worden de realisatie van de EHS, de werking van de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Natuurbeschermingswet en de benadering van overige natuurbijdragen aan behoud en ontwikkeling van de biodiversiteit beschreven. Alle Natura 2000-gebieden zijn opgenomen in de EHS.

In de 90-er jaren hebben de provincies de EHS verder uitgewerkt tot een provinciaal netwerk (PEHS). Het Oudeland van Strijen maakt deel uit van de [Provinciaal] Ecologische Hoofdstructuur, zoals is vastgelegd op de plankaarten van Zuid-Holland.

In een recente aanpassing in de Nota Ruimte is de Hoekse Waard, waarin het Oudeland van Strijen ligt, als Nationaal Landschap aangewezen.

Meerjarenprogramma Ontsnippering (2004)

Het MJPO beschrijft maatregelen om ontsnippering tegen te gaan.

Dit ontsnipperingsbeleid is al opgenomen in het Tweede Structuurschema Verkeer en Vervoer in 1990 en heeft geresulteerd in een lijst van alle doorsnijdingen van de ecologische hoofdstructuur door rijkswegen. Ontsnippering is essentieel voor de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur. In het Meerjarenprogramma wordt concreet in gegaan op de zaken die men nog wil aanpakken.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet (Nb-wet) 1998 in werking getreden. Daarmee voldoet Nederland grotendeels aan de eisen van de Europese Habitatrichtlijn. De wet biedt een beschermingskader voor de flora en fauna binnen de aangewezen beschermde gebieden. Hieronder vallen de speciale beschermingszones van de Vogel- en Habitatrichtlijn, Beschermde Natuurmonumenten en Staatsnatuurmonumenten. Ter verduidelijking: in de Flora- en faunawet (Ffw) worden soorten beschermd, ongeacht waar deze planten en dieren zich bevinden. De Natuurbeschermingswet richt zich op de gebiedsbescherming.

Flora- en faunawet (2002, AMvB van 2005)

In de Flora- en faunawet (2002) is de soortbescherming van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn geïmplementeerd.

De Flora- en faunawet beschermt de in het wild voorkomende planten en dieren. Het verstoren, vernielen of schade toebrengen aan (individuele en habitats van) de soorten is door verbodsbepalingen verboden. Sinds 25 februari 2005 is een vereenvoudigde ontheffingsregeling van toepassing, waarbij voor verschillende categorieën beschermde soorten verschillende beschermingsregimes c.q. vrijstellingen gelden. Indien er

WATER

verbodsbepalingen overtreden worden, kan hiervoor ontheffing worden aangevraagd bij de Dienst Regelingen (van het ministerie van LNV). Vrijstelling is ook mogelijk door het werken volgens een door LNV goedgekeurde Gedragscode. In Broekvelden / Vettenbroek / Polder Stein komen soorten voor, die beschermd worden door de Flora- en faunawet. Met deze soorten en de geldende verbodsbepalingen dient rekening te worden gehouden bij het beheer binnen het gebied.

Kaderrichtlijn Water

Doel van de Richtlijn is de vaststelling van een kader voor de bescherming van landoppervlaktewater, overgangswater, kustwateren en grondwater. Met dat kader wordt beoogd aquatische ecosystemen en daarmee verband houdende ecosystemen en gebieden voor verdere achteruitgang te behoeden, duurzaam gebruik van water te bevorderen en het aquatisch milieu een verhoogde bescherming en verbetering te bieden. Voor de KRW moeten de waterlichamen in 2015 in een (ecologisch) goede toestand verkeren. Hiervoor moeten, indien noodzakelijk, maatregelen-programma's worden uitgevoerd.

In het KRW-traject worden de doelstellingen van de KRW en die van de VHR-gebieden (Natuurbeschermingswet) op elkaar afgestemd. De aanwijzing van het plangebied als SBZ in het kader van de Habitatrichtlijn staat echter hiërarchisch gezien boven de aanwijzing van waterlichamen in het plangebied. De planning voor het vastleggen van de KRW maatregelen lijkt de planning voor Natura 2000-gebieden in te halen.

Als het peil van het oppervlaktewater verandert, mag dit geen negatieve effecten hebben op het Habitat- of Vogelrichtlijngebied. Met negatieve effecten wordt onder andere bedoeld dat aantallen en soorten afnemen. Verder mogen uit het omliggende gebied geen nadelige effecten optreden (bijv. gevolgen van peilwijzigingen) op het richtlijngebied zelf.

Op nationaal niveau zijn de duinen aangewezen als grondwaterlichaam en zijn deze als waterlichaam voor drinkwatervoorziening opgenomen in het register van beschermde gebieden.

Vierde Nota Waterhuishouding

In deze Nota richt het rijksbeleid zich op een algemene milieukwaliteit (kwaliteitsdoelstelling 2000) voor water en waterbodem. Om dit te bereiken zijn streefbeelden voor de diverse typen waterhuishoudkundig systeem opgesteld. Hoofddoelstelling van de Nota is het hebben en houden van een veilig en bewoonbaar land. Verdere uitgangspunten zijn dat zoveel mogelijk op een natuurlijke wijze moet worden omgegaan met het water en de watersystemen, dat een watersysteem- en stroomgebiedbenadering zowel nationaal als internationaal de nadruk moet krijgen, en dat een goede samenhang tussen waterbeleid, milieubeleid en ruimtelijke ordening moet worden bewerkstelligd.

Wet op de waterhuishouding

Voor de kwantiteit van het oppervlaktewater is hoegenaamd geen uniforme regelgeving. De Wet op de waterhuishouding bevat wel een aantal bepalingen over de voorbereiding en het opstellen van plannen, zoals het provinciaal waterhuishoudingsplan en beheer(s)plannen van waterschappen.

Op de plannen is inspraak mogelijk. Ook geeft de Wet een aantal instrumenten om de waterkwantiteit te regelen (bv. waterakkoorden en peilbesluiten).

Waterbeheer in de 21e eeuw (2000)

In de notitie wateroverlast die het kabinet tegelijkertijd met de vierde nota waterhuishouding publiceerde, is aangekondigd dat er een Commissie Waterbeheer 21e eeuw wordt ingesteld. Eind augustus 2000 heeft de Commissie advies uitgebracht over de organisatie en inrichting van het waterbeheer in de komende eeuw. De Commissie is bij de formulering van haar advies voor het waterbeleid voor de eenentwintigste eeuw uitgegaan van drie principes: 'anders omgaan met waterbeheer', 'ruimte voor water' en 'meervoudig ruimtegebruik'.

Nationaal Bestuursakkoord Water (2003)

In de zomer van 2003 zijn in het Nationaal Bestuursakkoord Water door Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen afspraken gemaakt over de aanpak van te veel water (veiligheid en wateroverlast), te weinig water (watertekort, verdroging en verzilting), vervuild water (waterkwaliteit en sanering vervuilde waterbodems) en ecologisch te arm water.

Wet Verontreiniging Oppervlaktewater

De bescherming van de kwaliteit van het oppervlaktewater is in Nederland geregeld in de Wet verontreiniging oppervlaktewater (Wvo), die in 1970 van kracht is geworden. Het doel van de Wvo is verontreiniging van oppervlaktewater zoveel mogelijk te voorkomen en te bestrijden.

Wet op de ruimtelijke ordening

RUIMTELIJK

Hoe Nederland er nu en in de toekomst uit moet zien, wordt geregeld in ruimtelijke plannen. Zowel het Rijk, de provincies als de gemeenten maken zulke plannen. Hoe deze tot stand komen en gewijzigd worden, is geregeld in de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO). Deze wet bepaalt de taken van de Overheid en de rechten en plichten van burgers, bedrijven en instellingen.

Nota Landschap (1992)

In de Nota Landschap staat met betrekking tot het Nederlandse landschap beschreven "het bevorderen van de instandhouding, het herstel en de ontwikkeling van een kwalitatief hoogwaardig landschap, dat wil zeggen: een landschap waar identiteit en duurzaamheid centraal staan"

Wet bodembescherming

BODEM EN MILIEU

De Wet Bodembescherming bevat de voorwaarden die kunnen en worden verbonden aan het verrichten van handelingen in of op de bodem. Primair komt bescherming en sanering in de wet aan bod.

Wet milieubeheer

De Wet milieubeheer is op 1 januari 1993 ontstaan uit de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm). De Wm is een raamwet; hierin staan algemene regels. In de Wm zijn de gemeenschappelijke elementen van een aantal milieuwetten samengevoegd. Een belangrijke basis voor de Wet milieubeheer is dat iedereen die weet of kan vermoeden dat zijn of haar gedrag nadelige gevolgen kan hebben voor het milieu, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten of maatregelen te nemen die de gevolgen zoveel mogelijk beperken of ongedaan maken.

Het *Nationaal Milieubeleidsplan 4 (juni 2001)* streeft naar duurzame ontwikkeling, maar anders dan in voorgaande NMP's zullen er doelstellingen voor de lange termijn worden geformuleerd (tot 2030). De problemen die veroorzaakt worden door broeikasgassen en verzuring kunnen namelijk niet binnen enkele jaren worden opgelost. Daarnaast zal een geografisch onderscheid worden gemaakt tussen de verschillende milieuproblemen. De vermindering van het belangrijkste broeikasgas, CO₂, zal op wereldschaal worden gerealiseerd; het bestrijden van de verzuring in een Europees verband; en de handhaving van geluidsnormen ten slotte zal juist in toenemende mate worden overgelaten aan lokale en regionale handhavers (zoals gemeenten). Verder zal veel nadruk worden gelegd op de verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven en andere doelgroepen; een mix tussen de markt (bijvoorbeeld emissiehandel) en het stellen van regels (verboden, heffingen, subsidies en het verder vergroenen van het belastingstelsel).

Nitraatrichtlijn (91/676/EEG)

Richtlijn uit 1991 (91/676/EEG) die tot doel heeft om verontreiniging (eutrofiëring) van oppervlaktewater en grondwater door nitraat van agrarische bronnen terug te dringen en te voorkomen.

7.2

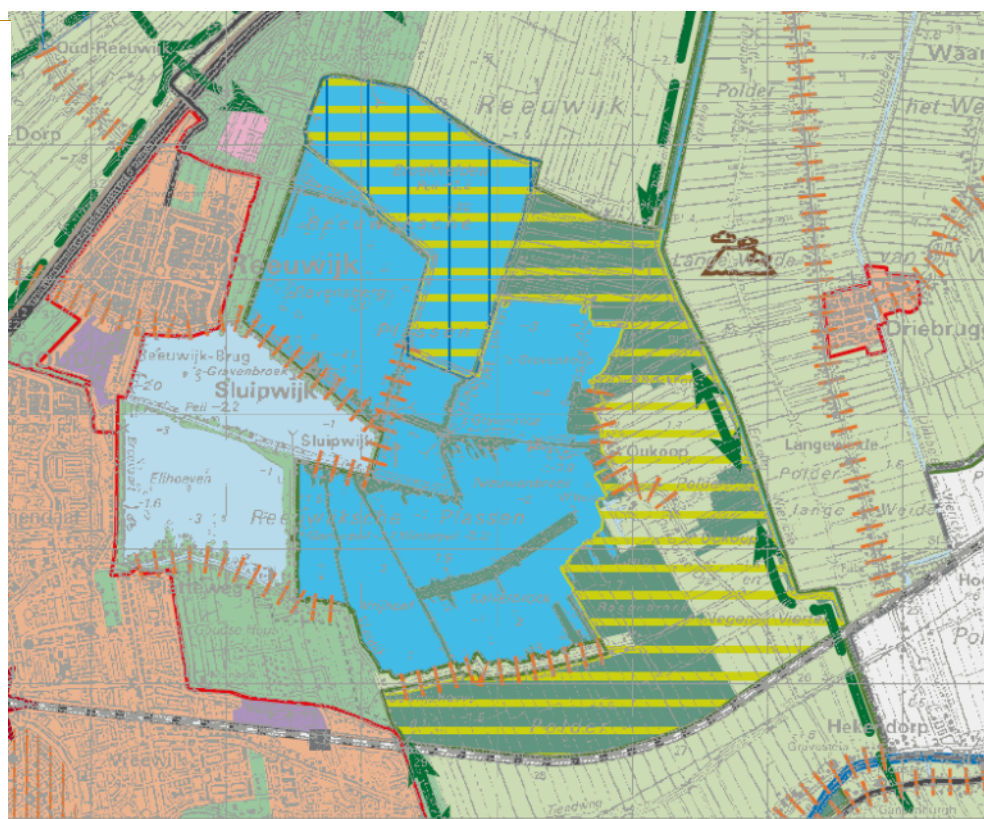
REGIONALE REGELGEVING

Streekplan Zuid-Holland Oost

In het Streekplan Zuid-Holland Oost staat de SBZ Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein aangewezen als water met natuurwaarden, natuurgebied en agrarisch gebied (A+) plus. Er lopen drie ecologische verbinding zones van en naar de SBZ, nr. 21 in het noorden, 38 in het zuidwesten en 39 in het noordoosten.

Afbeelding 7.1

Uitsnede streekplankaart Zuid-Holland Oost

Ecologische verbindingzones in Zuid-Holland – Aanwijzingen voor inrichting en beheer, Provincie Zuid-Holland 1997

In het rapport Ecologische verbindingzones van Zuid-Holland staan de op bovenstaande streekplankaart aangegeven ecologische verbindingzones (evzs) verder uitgewerkt.

Het betreft de volgende evzs:

- nr. 21 Bodegraven noord <-> Reeuwijk, een acht kilometer lange, aaneengesloten (100 meter brede) moerasverbinding, die geschikt is voor zeer kritische diersoorten;
- nr. 38 Reeuwijkse plassen <-> Beneden Haastrecht, een drie kilometer lange evz van moeraselementen (stapstenen – om de 300 meter), die geschikt is voor zeer kritische diersoorten;
- nr. 39 Reeuwijkse plassen <-> Groot keulevaart, een twee kilometer lange evz van moeraselementen (stapstenen), die eveneens geschikt is voor zeer kritische diersoorten.

Ruimtelijke structuurvisie Zuid-Holland 2020

De Structuurvisie heeft als doel het tijdig en actief inspelen op actuele en toekomstige ruimtelijke processen. Met de Structuurvisie wordt een samenhangende en richtinggevende ruimtelijke strategie geschetst, die inspeelt op rijksbeleid, zoals in de Nota Ruimte en de Nota Mobiliteit en die actuele provinciale en regionale plannen en visies integreert: de streekplannen, het Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan, het Beleidsplan Milieu en Water, de Provinciale Economische Visie, de Deelstroomgebiedsvisies, de Zuidvleugelvisie en de Kwaliteitszonering Groene Hart.

Regionaal Groenblauw Structuurplan 2 (2005)

Voor het tot stand brengen en in standhouden van een duurzaam en robuust groenblauw raamwerk wordt gewerkt vanuit een beschermingsgerichte en vanuit een ontwikkelingsgerichte strategie. Het betreft natuurgebieden met een (inter)nationale bescherming volgens de EU-Habitatrichtlijn, de EU-Vogelrichtlijn en / of de Natuurbeschermingswet en alle overige gebieden uit de provinciale ecologische hoofdstructuur met als hoofdfunctie natuur en gebieden waar de hoofdfunctie natuur wordt ontwikkeld

Beleidsplan Groen, Water en Milieu 2006-2010 (Provincie Zuid Holland, 2006)

In dit Beleidsplan wordt het provinciaal beleid voor milieu en water, en ook voor natuur en landschap, geïntegreerd. Het plan is de wettelijke opvolger van het Beleidsplan Milieu en Water 2000 – 2006 (BMW), dat zowel het Milieubeleidsplan als het Waterhuishoudingsplan is. De Provincie heeft de ambitie om wateren, die vanuit aquatisch ecologisch oogpunt (in

potentie) waardevol zijn (waterparels), tegen achteruitgang te beschermen en waar mogelijk te verbeteren.

Hoofddoel van het natuurbeleid is de biodiversiteit, die voor Zuid-Holland zo kenmerkend is, te behouden en te ontwikkelen. Deze doelstelling vloeit voort uit internationale verdragen en regelgeving (onder andere het Biodiversiteitsverdrag en diverse EU-richtlijnen). De biodiversiteit in Zuid-Holland is over het algemeen sterk afgenomen ten opzichte van de referentiesituatie in 1980 (Staat van de Natuur). Deze achteruitgang komt ook uit landelijke analyses naar voren (Natuurbalans). De laatste jaren is de biodiversiteit op sommige punten hersteld. Voornaamste oorzaken hiervan zijn dat het natuurbeleid – in de vorm van nieuwe natuurgebieden – gestaag verder wordt uitgevoerd en dat de milieuomstandigheden in het landelijk gebied verbeteren.

Om het hoofddoel (biodiversiteit behouden en ontwikkelen) te bereiken, zijn de voornaamste middelen:

- de PEHS (versneld) tot stand brengen;
- bijzondere natuurkwaliteit realiseren in Vogel- en Habitatrichtlijngebieden;
- een basishuurnatuurkwaliteit realiseren in het landelijk gebied.

Beleidsplan Natuur en Landschap 1991

De provincie Zuid-Holland heeft het natuurbeleid vastgelegd in het Beleidsplan Natuur en Landschap (1991). Hierin heeft de Provincie de provinciale ecologische hoofdstructuur vastgelegd (PEHS). Deze PEHS komt voor het overgrote deel overeen met de EHS uit het Nationaal Natuurbeleidsplan. De PEHS is echter gedetailleerder, met name waar het gaat om de ligging van ecologische verbindingzones. Daarnaast onderscheidt de Provincie de lokale ecologische infrastructuur, waarvoor een basiskwaliteit moet worden bereikt. De gebieden buiten de EHS dienen de samenhang tussen de elementen van de EHS te versterken. Daarbij gaat het zowel om het landelijk als het stedelijk gebied.

De Provincie wil de inrichting van de ecologische hoofdstructuur in 2013 hebben voltooid, wat dus een versnelde realisering ten opzichte van de landelijke doelstelling betekent.

Provinciaal meerjarenprogramma 2007 – 2013

Al jaren werkt de provincie Zuid-Holland aan het realiseren van een samenhangend netwerk van natuurgebieden en de verbindingen daartussen: de provinciale ecologische hoofdstructuur (PEHS). Ook de komende jaren komen er duizenden hectares nieuwe natuur bij.

Kleur bekennen. De natuurdoeltypenkaart van Zuid-Holland. Ontwerp (GS Zuid-Holland, 2000)

De natuurdoeltypenkaart was bedoeld om vanuit Rijk en Provincie aansturing te geven aan het natuurbeleid op basis van natuurdoeltypen. Deze aanpak is echter min of meer gestagneerd.

De ontwerp-natuurdoeltypenkaart is niet definitief vastgesteld (Vertegaal, 2005). Zie afbeelding 7.2.

Afbeelding 7.2

Natuurdoeltypen

Bron: Kleur bekennen

De natuurdoeltypekaart van Zuid-Holland

Lichtblauw	=	Zoet watergemeenschap
Lichtgroen	=	Grasland
Donkergroen	=	Nat schraalgrasland
Oranje	=	Rietland en ruigte
Grijs	=	Onbepaald

Natuurgebiedsplan Zuid-Holland

Dit plan fungeert als toetsingskader voor de subsidieverlening op grond van de Subsidieregeling Natuurbeheer 2000. Ze beschrijft welke pakketten in welke gebieden kunnen worden aangevraagd en vormt daarmee een belangrijk instrument om de Ecologische Hoofdstructuur te realiseren.

Wandelpadenplan (Provincie Zuid-Holland)

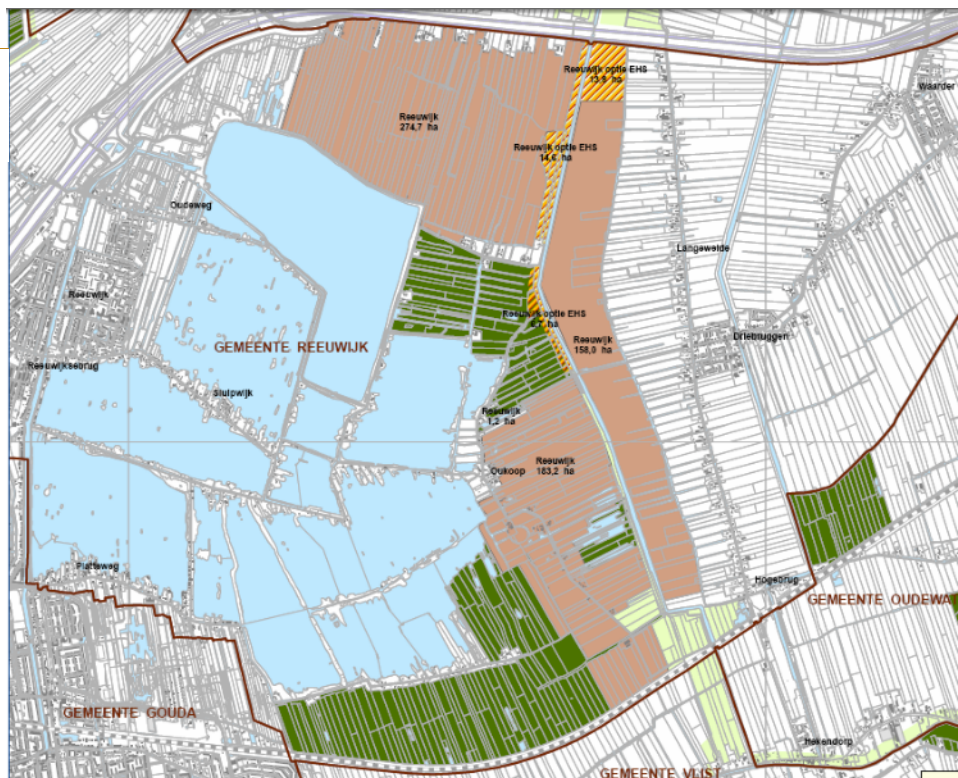
De provincie Zuid-Holland heeft bestaande onverharde en halfverharde wandelverbindingen benoemd als beschermingswaardig. Voor deze paden kunnen gemeenten, waterschappen en natuurterreinbeheerders financiële ondersteuning krijgen als zij maatregelen treffen gericht op veiliger en beter toegankelijke wandelverbindingen. Tot eind 2007 is € 361.000 beschikbaar. De laatste mogelijkheid om een aanvraag in te dienen was 1 maart 2007.

Ganzenplan Reeuwijk.

Er is een ganzenplan gemaakt, voor opvang van wilde ganzen in speciale foeragegebieden. Zoals op de kaart op afbeelding 7.3 te zien is, valt bijna de gehele SBZ hieronder.

Afbeelding 7.3

Kaart ganzenplan Reeuwijk
Uit Streekplan Zuid-Holland
Oost

7.3

LOKAAL

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van lokale bestemmings- en beleidsplannen. Er is naar gestreefd een zo compleet mogelijk beeld te geven, maar het blijft mogelijk dat zaken ontbreken. Tijdens het opstellen van het beheerplan Natura 2000 kunnen deze gegevens verder aangevuld worden.

Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein ligt in de gemeente Reeuwijk. Op dit moment maakt de Gemeente actualisaties van de bestemmingsplannen. Deze dienen in 2008 gereed te zijn.

7.4

CONSEQUENTIES VOOR BEHEERPLAN

Van het hele scala aan beleid en wetgeving is voor dit Natura 2000-gebied met name beleid op het gebied van natuur, grondwater, ruimtelijke ordening van belang. Wat betreft de Natura 2000-gebieden heeft het Europese natuurbelief (Vogel- en Habitatrichtlijn) een rechtstreekse doorwerking in alle nationale beleid en wetgeving. Met andere woorden: het nationale beleid en de regelgeving mogen hiermee niet strijdig zijn. In de bestemmingsplannen moeten alle Natura 2000-gebieden de bestemming 'natuur' krijgen. Voor zover dit niet het geval is, moet het betreffende bestemmingsplan hiervoor gewijzigd worden.

BIJLAGE 1

Bronnen en geconsulteerde personen

GECONSULTEERDE PERSONEN:

- Dhr. N. de Bruin, Staatsbosbeheer
- Dhr. F. Mayenburg, voorheen Staatsbosbeheer
- Dhr. K. Mostert, Provincie Zuid-Holland
- , Hoogheemraadschap van Rijnland

GEBIEDSSPECIEKE LITERATUUR

1. Veen, K. van der, en W. Bijkerk, 2004. De vegetatie van de Reeuwijkse Plassen en de Donkse Laagten in 2003. Altenburg & Wymenga, rapport 489, in opdracht van Staatsbosbeheer.
2. Alterra, 2005. Kaart aangewezen gebieden Vogelrichtlijngebied Broekvelden/Vettenbroek. In opdracht van het Ministerie van LNV.
3. Alterra, 2005. Kaart aangewezen gebieden Habitatrichtlijngebied Stein / Lang Roggebroek. In opdracht van het Ministerie van LNV.
4. Van der Goes & Groot, G&G-rapport 2005-48. Meetnet weidevogels Zuid-Holland – data 2005. Polder Lang-Roggebroek en Polder Stein-Noord.
5. Mayenburg, F., 2006. Afnemende aantallen Kleine zwanen in Reeuwijks graslandreservaat.
6. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2000. Aanwijzingsbesluit Broekvelden/Vettenbroek als speciale beschermingszone rechtens de Natuurbeschermingswet 1998.
7. Staatsbosbeheer. IK Reeuwijk deel 3 (hoofdstuk natuur).
8. Staatsbosbeheer, 2005. Interne kwaliteitsbeoordeling op terreincondities en doelcomponenten. 6. Eindrapport. Object: Reeuwijk.
9. Wegerif, P. en K. Dekker, 2006. Flora en fauna inventarisatie Locatie SBB reservaat Sluipwijk. Watersnip advies, in opdracht van Staatsbosbeheer.

ALGEMENE LITERATUUR

10. Bijlsma, R.G., F. Hustings en C.J. Camphuysen, 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij / KNNV Uitgeverij, Haarlem / Utrecht.
11. Birdlife International, 2004. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. Birdlife Conservation Series No. 12. Birdlife International, Cambridge, UK.
12. Kuijk, F.J.C. van en A.G.M. Voets (red.), 2004. Nederlandse Wetlands: Vogel- en natuurbescherming 2001-2003. Vogelbescherming Nederland, Zeist.
13. Ministerie van LNV, 2004. Besluit houdende vaststelling van Rode lijsten flora en fauna. Staatscourant 11 november 2004, nr.218 / pag.21.
14. Lit.1 Ministerie van LNV, september 2005. Handreiking beheerplannen Natura 2000-gebieden. Verkrijgbaar via www.minlnv.nl/natuurwetgeving

15. Ministerie van LNV, 17 oktober 2006. Kamercorrespondentie (kenmerk DK.2006.2531), Stand van zaken ondersteuning t.b.v. het opstellen van beheerplannen Natura 2000. Verkrijgbaar via www.minlnv.nl/natuurwetgeving
16. Ministerie van LNV, juni 2006. Natura 2000 doelendocument – Hoofddocument en Bijlagendocument. Verkrijgbaar via www.minlnv.nl/natuurwetgeving
17. Snow, D.W. en C.M. Perrins, 1998. The birds of the Western Palearctic. Concise Edition. Oxford University Press, Oxford, New York.
18. SOVON Vogelonderzoek Nederland en CBS, 2005. Trends van vogels in het Nederlandse Natura 2000 netwerk. SOVON Informatierapport 2005/09. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

BIJLAGE 2

Tabel beheerders en contactpersonen

Gebiedsomschrijving Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein

SMI - nummer	BN 104
Land / Water	Land en Water
Provincie(s)	Zuid-Holland
Eigenaren	Staatsbosbeheer Gemeente Reeuwijk Particulieren
Toezichthoudende instanties	Staatsbosbeheer Groenservice Zuid-Holland

Eigenaren Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein

Staatsbosbeheer	
Beheersgebied	Polder Stein Polder Roggebroek Polder Oukoop Noord Polder Sluipwijk Waterreservaat in Polder Oukoop en Negen Viertel Gebied tussen de Broekkade en Negen Viertel

Eigenaar	
Naam grondeigenaar	Staatsbosbeheer Hoofdkantoor
Adres	Princenhof Park 1 Postbus 1300 3970 BH Driebergen
Telefoonnummer	030-6926111

Grondgebruiker	
Contactpersoon	Voor specifieke informatie over de pachters kan men terecht bij Luuk Oevermans
Type grondgebruik	Agrarisch medegebruik Maaien en nabeweiden
Overeenkomst	Eénmalige pacht
Type overeenkomst	De pachtovereenkomsten hebben een looptijd van 3 jaar. De pachtovereenkomsten worden per pachter opgesteld. In de overeenkomsten staat beschreven welk grondgebruik gewenst is en onder welke voorwaarden dit uitgevoerd mag worden.
Beheer & Toezicht	
Naam beherende instantie	Staatsbosbeheer Regio west Beheerseenheid Hollandse Waarden
Adres	Donkseweg 2a 2974 LG Brandwijk
Telefoonnummer	0348-451559
Verantwoordelijk(en) beheer	Luuk Oevermans 06-22248234
Aanspreekpunt bebodingsplan	Boswachter Nico de Bruin 06-20095775
Aanspreekpunt beheerplan	Ecologen Regio-West Marion Billius en Marcel Schrijvers
Beheerplan aanwezig?	Er is een uitwerkingsplan aanwezig.
Status beheerplan	Het uitwerkingsplan zal een basis vormen voor het op te stellen beheersplan conform de Nb-wet 1998
Coördinator / Planner BOA's	Luuk Oevermans is coördinator wat betreft het beheer Nico de Bruin gaat over het coördineren van de surveillances
Namen handhavers	Nico de Bruin
Begrenzing gebieden handhavers	zie kaart

Toezicht	Beheerseenheid Hollandse Waarden heeft geen BOA's in dienst. In het gebied komen namelijk nauwelijks tot geen zware overtredingen voor. Er zijn 3 terreinmedewerkers, zij zijn verantwoordelijk voor de beheerswerkzaamheden en het toezicht. Voor de kleinere overtredingen, zoals het overtreden van de gedragsregels die gelden in het gebied, spreken de terreinmedewerkers en de boswachter de mensen aan. Dit zijn geen zaken waarvoor de opsporingsbevoegdheid nodig is. In het broedseizoen is er wel gerichte surveillance. De terreinmedewerkers en de boswachter hebben meerdere beheers-/toezichtgebieden. Zij zullen dus niet dagelijks in de gebieden aanwezig zijn. Er is wel contact met de politie, maar geen intensief contact.
Opmerkingen	
Recreatie	In de plas van Broekvelden, Vettenbroek is veel recreatie in de zomer. Deze recreanten hebben verder niets te zoeken in de gebieden die horen bij SBB, het gaat hier namelijk om waterrecreanten. Dit geeft geen druk op het verdere gebied. De gebieden in eigendom van SBB zijn vooral aantrekkelijk voor wandelaars en fietsers. Het gebied is beperkt opengesteld, maar wel beleefbaar. Vanaf de kades kan men het gebied beleven, er zijn enkele wegen door het gebied heen. In Polder Oukoop Noord is er een klein gedeelte particulier eigendom, hier staan recreatiewoningen. Het gebied is een weidevogelgebied.
Boeren	In het gebied zijn nog een aantal boeren aanwezig. Het gaat hier om intensieve melkveehouderijen. Zij hebben een groot aantal percelen in eigendom.
Landinrichting	In 2009 zal aan de verkaveling t.b.v. de ecologische hoofdstructuur een einde komen. De gebieden die onderdeel van de PEHS zijn en moeten worden in het kader van de EHS, liggen ook buiten het aangewezen gebied. In de komende periode kan wat betreft het eigendom het een en ander veranderen.

Gemeente Reeuwijk	
Beheersgebied	Broekvelden, Vettenbroek (Plas)
Eigenaar	
Naam grondeigenaar	Gemeente Reeuwijk t.a.v. mevrouw I. Froger
Adres	Raadhuisweg 3 2811HT Reeuwijk
Telefoonnummer	0182-390100

Groenservice Zuid-Holland	
Beheer & Toezicht	
Naam beherende instantie	Groenservice Zuid-Holland wordt ingehuurd door de Gemeente Reeuwijk (natuur en recreatieschap) en is verantwoordelijk voor het recreatief beheer en toezicht
Adres	Kantorengedouw Schieburg Overschiezeweg 204 3112 NB Schiedam
Telefoonnummer	010-2981010
Verantwoordelijk(en) beheer	Bureau Planvorming & Advisering Katja Stribos
Aanspreekpunt bebodingsplan	Bureau Planvorming & Advisering
Aanspreekpunt beheerplan	Gemeente Reeuwijk
Beheerplan aanwezig?	Wel beheerplan, maar is gericht op recreatief beheer. Gemeente Reeuwijk is verantwoordelijk voor feitelijk beheer
Coördinator / Planner BOA's	Kees Olsthorn
Namen handhavers	Gebiedsverantwoordelijke Ron Mosselman
Begrenzing gebieden handhavers	Zie kaart
Toezicht	Gericht op recreatie, komen in aanmerking met groene en grijze wetgeving
Calamiteitennummer	010-2981010
Contactpersoon / nummer	Gebiedsverantwoordelijke Ron Mosselman

Particulieren	
Beheersgebied	Eigenaren van intensieve melkveehouderijen
Opmerkingen	Voor verdere gegevens over het particulier eigendom zie kadastrale gegevens.

BIJLAGE 3

(Concept) Gebiedendocument

Natura 2000 gebied 104 – Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein CONCEPT GEBIEDENDOCUMENT

Kenschets

Natura 2000 Landschap: Meren en Moerassen
Status: Habitatrictlijn + Vogelrichtlijn
Site code: NL2003039 + NL9802064
Beschermd natuurmonument: niet
Beheerder: Staatsbosbeheer, particulieren
Provincie: Zuid-Holland
Gemeente: Reeuwijk
Oppervlakte: 711 ha

Natura 2000 database

Habitattypen

Code Habitatype

H6430 Ruigten en zomen
H6510 Glanshaver- en vossenstaarthooilanden

Habitatrictlijnsoorten

Soortnr Soort

H1134 Bittervoorn
H1149 Kleine modderkruiper

Vogelrichtlijnsoorten

Soortnr Soort

A037 Kleine zwaan - n
A050 Smient - n
A051 Krakeend - n
A056 Slobeend - n

Voorstel voor het verwijderen uit de database:

A125 Meerkoet - n ²¹

Kernopgaven

4.11 Plas-dras situaties: Plas-dras situaties voor smienten A050 *en broedvogels zoals porseleinhoen A119 en kempaan A151, kwartelkoning A122 en noordse woelmuis *H1340.*

4.15 Vochtige graslanden: Herstel inundatie, behoud en nieuwvorming blauwgraslanden H6410,

glanshaver- en vossenstaarthooilanden (*grote vossenstaart*) H6510_B, met name kievitsbloemhooilanden, *mede als leefgebied van de kemp haan A151 en watersnip A153.*

4.16 Rui- en rustplaatsen: Voldoende ruiplaatsen en rustgebieden voor watervogels zoals *fuut A005, ganzen, slobeend A056 en kuifeend A061.*

Instandhoudingsdoelen

Algemene doelen

Behoud bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.

Behoud bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.

Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.

Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Habitattypen

H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland [en van de montane en alpiene zones]

Doel: Behoud oppervlakte en kwaliteit ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A).

Toelichting: Het habitatype ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A) is slechts over een geringe oppervlakte aanwezig, maar het betreft hier wel een vorm van bijzondere kwaliteit, dankzij een flinke populatie kievitsbloemen.

H6510 Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Doel: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit glanshaver- en vossenstaarhooilanden, *grote vossenstaart* (subtype B).

Toelichting: Het habitatype glanshaver- en vossenstaarhooilanden, *grote vossenstaart* (subtype B), betreft hier de vorm van kievitsbloemhooilanden. Ooit was dit wat betreft omvang het belangrijkste terrein in West-Nederland voor deze vorm van het habitatype. Door verdroging en verzuring is zowel oppervlakte als kwaliteit achteruit gegaan. Het betreft het laatste voorkomen van kievitsbloemhooilanden in het Zuid-Holland- Utrechtse veenweide gebied.

Soorten

H1134 Bittervoorn

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting: Het gebied ligt binnen het hoofdverspreidingsgebied van de bittervoorn, maar is beperkt van omvang.

H1149 Kleine modderkruiper

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting: De kleine modderkruiper verkeert landelijk in een gunstige staat van instandhouding.

De soort komt in Nederland algemeen en wijd verspreid voor.

Niet-broedvogels**A037 Kleine zwaan**

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 40 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Aantallen kleine zwanen waren tot voor kort van internationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats (zowel Broekvelden/Vettenbroek als Polder Stein). De aantallen kleine zwanen zijn in de jaren negentig toegenomen, recent weer iets afgenomen. Handhaving van de huidige situatie is voldoende ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding, omdat het landelijke aantalverloop vooral door omstandigheden in de broedgebieden wordt gestuurd.

A050 Smient

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 7.500 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Aantallen smienten zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft o.a. een functie als slaapplaats en als foerageergebied. De aantallen smienten zijn in de loop van de jaren negentig toegenomen, zij het met de nodige fluctuaties. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

A051 Kraakeend

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 70 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Het gebied heeft voor de kraakeend o.a. een functie als foerageergebied. De soort pleistert op de plas Broekvelden/Vettenbroek, met aantallen die fluctueren met een licht positieve trend. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig en de internationale populatieomvang neemt toe.

A056 Slobeend

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 50 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Het gebied heeft voor de slobeend o.a. een functie als foerageergebied. De soort pleistert op de plas Broekvelden/Vettenbroek, met aantallen die fluctueren met een negatieve trend. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

BIJLAGE 4

Overige in het gebied aanwezige soorten

In onderstaande tabellen wordt per soortgroep een zo compleet mogelijk overzicht gegeven van de in het gebied aanwezige zeldzame en meer algemene faunasoorten.

Voor het beschrijven van het voorkomen zijn de volgende coderingen gebruikt:

- R = voorkomen regelmatig/jaarlijks
- O = voorkomen onregelmatig / niet jaarlijks
- I = Incidenteel
- W = Overwintert in het gebied
- Verw. = verdwenen uit het gebied.

Broedvogels	Latijnse naam	voorkomen
Brandgans	<i>Branta leucopsis</i>	R
Canadese gans	<i>Branta canadensis canadensis</i>	R
Graspieper	<i>Anthus pratensis</i>	R
Grauwe gans	<i>Anser anser</i>	R
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>	R
Indische gans	<i>Anser indicus</i>	O
Kievit	<i>Vanellus vanellus</i>	R
Kleine canadese gans	<i>Branta canadensis hutchinsii</i>	I
Kleine karekiet	<i>Acrocephalus scirpaceus scirp.</i>	R
Kolgans	<i>Anser albifrons albifrons</i>	R
Krakeend	<i>Anas strepera</i>	R
Krooneend	<i>Netta rufina</i>	R
Rietzanger	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	R
Scholekster	<i>Haematopus ostralegus</i>	R
Slobeend	<i>Anas clypeata</i>	R
Tureluur	<i>Tringa totanus totanus</i>	R
Turkse tortel	<i>Streptopelia decaocto</i>	R
Veldleeuwerik	<i>Aluada arvensis</i>	R
Visdief	<i>Sterna hirundo</i>	R
Waterral	<i>Rallus aquaticus</i>	R
Zomertaling	<i>Anas querquedula</i>	R
Zwarte stern	<i>Chlidonias niger</i>	R

EURnr.	NED. NAAM	DAG	MAAND	JAAR	Max. aantal
1730	Bergeend	18	12	2000	11
1670	Brandgans	11	3	2004	330
2180	Brilduiker	13	2	2003	51
1660	Canadese Gans	17	11	2003	9
1710	Casarca	11	3	2004	2
	Dwergmeeuw				
	Geoorde fuut				
2230	Grote Zaagbek	16	10	2000	1
2150	Grote Zee-eend	31	12	2001	1
	Grote zilverreiger				
1620	Indische Gans	16	10	2000	8
1530	Kleine Zwaan	15	1	2001	301
1520	Knobbelswaan	17	11	2003	44

1590	Kolgans	15	1	2004	425
1820	Krakeend	19	11	2001	259
1960	Krooneend	11	3	2002	13
2030	Kuifeend	12	12	2002	770
1700	Nijlgans	10	1	2002	86
2200	Nonnetje	13	2	2003	14
1890	Pijlstaart	16	10	2001	1
1570	Rietgans	14	2	2002	16
1680	Rotgans	17	12	2001	7
1940	Slobeend	13	11	2000	635
1790	Smient	10	1	2002	46000
1980	Tafeleend	15	2	2001	192
1860	Wilde Eend	12	12	2002	625
1840	Wintertaling	16	10	2001	211

Zoogdieren	Latijnse naam	voorkomen
Egel	Erinaceus europaeus	R
Gewone bosspitsmuis	Sorex araneus	R
Dwergspitsmuis	Sorex minutes	?
Huisspitsmuis	Crocidura russula	R
Mol	Talpa europaea	R
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	R
Ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii	R
Laatvlieger	Eptesicus serotinus	R
Haas	Lepus europaeus	R
Konijn	Oryctolagus cuniculus	R
Woelrat	Arvicola terrestris	R
Veldmuis	Microtus arvalis	R
Aardmuis	Microtus agrestis	?
Bosmuis	Apodemus sylvaticus	R
Dwergmuis	Micromys minutus	R
Bruine rat	Rattus norvegicus	R
Wezel	Mustela nivalis	R
Hermelijn	Mustela erminea	R
Bunzing	Mustela putorius	R

Amfibieën	Latijnse naam	voorkomen
Kleine watersalamander	Triturus vulgaris	R
Gewone pad	Bufo bufo	R
Meerkikker	Rana ridibunda	R
Bastaardkikker	Rana kl. esculenta	R
Bruine kikker	Rana temporaria	R
Heikikker	Rana arvalis	R

Dagvlinder	Latijnse naam	voorkomen
Groot koolwitje		R
Klein koolwitje		R
Klein geaderd witje		R
Kleine vuurvlinder		O
Icarusblauwtje		R

Argusvlinder	O
Atalanta	R
Distelvlinder	R
Kleine vos	R

Sprinkhanen, krekels	Latijnse naam	voorkomen
Gewoon spitskopje		R
Bruine sprinkhaan	Chorthippus brunneum	R
Kustsprinkhaan		R

Libelles, juffers	Latijnse naam	voorkomen
Houtpantserjuffer	Lestes viridis	R
Variabele waterjuffer	Coenagrion pulchellum	R
Grote roodoogjuffer	Erythromma najas	R
Kleine roodoogjuffer	Erythromma viridulum	R
Lantaarntje	Ischnura elegans	R
Bruine glazenmaker	Aeshnea grandis	R
Paardenbijter	Aeshnea mixta	R
Gewone oeverlibel	Orthetrum cancellatum	R
Bruinrode heidelibel	Sympetrum striolatum	R
Steenrode heidelibel	Sympetrum vulgatum	R
Bloedrode heidelibel	Sympetrum sanguineum	R

Vaatplanten	Latijnse naam	voorkomen
Brede waterpest	<i>Elodea canadensis</i>	R
Goudhaver	<i>Trisetum flavescens</i>	R
Krabbenscheer	<i>Stratiotes aloides</i>	R
Stomp fonteinkruid	<i>Potamogeton obtusifolius</i>	R
Wateraardbei	<i>Potentilla palustris</i>	R
Wilde kievitsbloem	<i>Fritillaria meleagris</i>	R

BIJLAGE 5

Colofon Beschrijving huidige situatie SBZ Broekvelden/Vettenbroek/Polder Stein

OPDRACHTGEVER:

PROVINCIE ZUID-HOLLAND

STATUS:

Definitief concept

AUTEURS:

I.W. van Woersem

T. Bakker

T.D. Jager

ARCADIS

ARCADIS

ARCADIS

GECONTROLEERD DOOR:

N. de Bruin

Mevr. drs. M. Bilius

Mevr. I. Froger

F. Mayenburg

E. van Linden

K. Mostert

Staatsbosbeheer

Staatsbosbeheer

Gemeente Reeuwijk

Particulier en gebiedskenner bij uitstek

Hoogheemraadschap van Rijnland

Provincie Zuid-Holland

VRIJGEGEVEN DOOR:

R.J.M. Kleijberg

ARCADIS

26 mei 2008

110402/ xx / xx /001183 . 001B

ARCADIS NEDERLAND BV

Polarisavenue 15

Postbus 410

2130 AK Hoofddorp

Tel 023 5668 411

Fax 023 5611 575

www.arcadis.nl

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden veeleenvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.